

	<h1>Palet <i>junior</i></h1>
	<p>Oriëntatie op kunst en cultuur</p>
<p>Docentenhandleiding</p>	

The logo for Thieme Zieleshoff, featuring the company name in a white, lowercase, sans-serif font inside a black, horizontally-oriented oval shape.

Inhoudsopgave

1	Algemeen	1
1.1	Uitgangspunten <i>Palet junior</i>	2
1.2	Hoofddoelen <i>Palet junior</i>	3
1.3	Vaardigheden	3
1.4	Meervoudige intelligentie	4
1.5	Opdrachtenoverzicht	5
1.6	Wat staat er op de dvd?	7
1.7	Wat staat er op de website?	8
2	Aanwijzingen per hoofdstuk	9
2.1	Cultureel zelfportret	10
2.2	Wat is kunst, wat is cultuur?	12
2.3	Een kwestie van smaak	16
2.4	Spreekt het je aan of niet?	20
2.5	CJP – MyTaste	26
2.6	De kaart van jouw culturele omgeving	27
2.7	En nu ... op stap!	28
2.8	Vertel het een ander	30
2.9	Handen uit de mouwen!	31
2.10	De presentatie	32
2.11	Afsluiting	33
3	Bijlagen	34
3.1	De Cultuurtest	35
3.2	Ali B – Het leven van de straat	37
3.3	Beoordelingsschema voor het werken in een groep	38
3.4	Formulier Cultuurverslag	39
3.5	Tips bij de presentatie	40
3.6	Beoordeling samenwerking	41
3.7	Eindbeoordeling	42
3.8	Het leergebied Kunst en cultuur - Kerndoelen	43

1.1 Uitgangspunten *Palet junior*

De kerndoelen voor het leergebied Kunst en cultuur zoals die per 2006 van kracht zijn, geven scholen en docenten de ruimte om naar eigen inzicht invulling te geven aan het curriculum kunst en cultuur. Vakoverstijging, samenhang, het werken in teamverband, het combineren van vakinhoudelijke methodes, projecten en modules dienen samen te leiden tot een brede oriëntatie op kunst en cultuur in de nieuwe onderbouw. De ordening van het onderwijsaanbod mag geheel door de school en de docenten zelf worden bepaald.

Kijken we naar de nieuwe kerndoelen dan zien we dat ze vrij globaal zijn geformuleerd. Er is niet tot in detail vastgelegd wat er dient te gebeuren. Het aantal kerndoelen is tot vijf beperkt gebleven (zie bijlage 3.8). De directe relatie tussen *Palet junior* en de nieuwe kerndoelen wordt in paragraaf 1.3 uit de doeken gedaan. Hier volstaat de constatering dat deze kerndoelen ruimte bieden om de brede oriëntatie op kunst en cultuur ook daadwerkelijk breed en vakoverstijgend aan te pakken. De module *Palet junior* wil in dat opzicht ondersteuning bieden. En dat doet ze via de volgende uitgangspunten:

- Welke ordening u op school ook aanhoudt (vakmatig, projectmatig of een bepaalde mengvorm), altijd is een brede oriëntatie op kunst en cultuur het einddoel. *Palet junior* biedt een eerste aanzet tot een brede oriëntatie op cultuur en kunst. Daarbij wordt er niet op specifieke kunstvakken ingegaan maar beweegt het zich in de breedte op het terrein van culturele bewustwording, smaakontwikkeling, eerste stappen in cultuurbeleving en waardering. Een eerste gevolg hiervan is dat het een leermiddel is dat door alle kunstvakdocenten naast alle bestaande kunstvakmethodes kan worden gebruikt. Een tweede gevolg is dat deze aanpak in de onderbouw als eerste stap een prima begin kan zijn van een doorlopende CKV-leerlijn van onderbouw naar bovenbouw. Een derde gevolg is dat de vaardigheden die hier aan bod komen voor een groot deel van algemene aard zijn en niet vakspecifiek. Er gaat dus meer aandacht uit naar zelfstandig leren, samenwerken, oriënteren, presenteren, analyseren, onderzoeken, verslag leggen en reflecteren dan naar specifieke vaardigheden die behoren tot het terrein van de verschillende kunstvakken die op uw school het curriculum K&C invullen.
- De aanpak van een brede oriëntatie op Kunst en cultuur zoals in de nieuwe kerndoelen wordt omschreven kan tevens een hechte basis vormen of een kader bieden aan alle verdere kunstvakactiviteiten op school. Het is wel een losse module waarmee u gedurende een kwartaal (ca. 10 weken) een blokkur per week kunt vullen, maar het is daarmee geen losse flodder of een vreemde eend in de bijt van het K&C-curriculum. Oog krijgen voor de culturele diversiteit in de samenleving maar zeer zeker in de directe omgeving kan de basis zijn voor beter kijken, beter presenteren, waarderen en reflectie in het algemeen. Het is niet gezegd dat dit per se in leerjaar 1 dient te gebeuren. Uiteraard kunt u ook besluiten om deze module pas in het tweede of (voor hv) in het derde jaar in te zetten (bijv. als voorbereiding op CKV1 in de bovenbouw). Maar het serieuze karakter laat zich wel gelden als het gaat om begrippen als ‘zeggingskracht’ en ‘het verkennen van verschillende functies van kunst’. Het gevolg daarvan is wel dat *Palet junior* geen simpele doe-module rond kunst en cultuur is maar eerder een activerende, prikkelende, verkennende en onderzoekende opzet heeft die streeft naar een samenhangende kijk op kunst en cultuur en vanuit die insteek gemakkelijker aansluiting vindt in de vmbo-t- en de havo-vwo-stromen in het avo.

Waaruit bestaat *Palet junior*?

- Het leerlingenkatern.
- Een gratis handleiding voor de docent die te downloaden is via www.palet-online.nl. Via de handleiding en palet-online wordt u eveneens materiaal verschaft dat dienst kan doen in de klas bij bepaalde opdrachten. Daarnaast voorziet de handleiding in informatie over achtergrond, insteek, aanwijzingen, tips & trucs bij de opdrachten en de nodige lessuggesties.
- Een docenten-dvd. De dvd verschaft het nodige audiovisuele materiaal bij de opdrachten. In de handleiding staat o.a. een overzicht van wat u op de dvd aantreft.
- Ondersteuning via www.palet-online.nl. Op deze site is apart ruimte gereserveerd voor *Palet junior*. U treft er downloadbaar materiaal bij deze module aan (bijv. de docenthandleiding). Ook plaatsen we daar een powerpointpresentatie over *Palet junior* en de achterliggende gedachten. Daarmee kunt u wellicht ouders of collega's meer vertellen over de insteek en opzet van uw eigen curriculum Kunst & cultuur. En u kunt zich via de site inschrijven op de mailinglijst van palet-online. Dat stelt ons in staat om u op gezette tijden van informatie rondom Palet te voorzien.

1.2 Hoofddoelen *Palet junior*

Palet junior gaat over bewustwording van de culturele omgeving, de eigen culturele waarden van de leerling (smaak en waardering) en het beleven van cultuur. Binnen dit concept beoogt de methode leerlingen een (mogelijke eerste) stap te laten zetten in het omgaan met cultuur. Dit als een zinvolle aanzet tot het verder beleven van cultuur in schoolverband en het ervaren van culturele uitingen binnen de context van alle vakken die raken aan de kunsten (kunstvakken, CKV, de talen). *Palet junior* is zo opgezet dat de leerling telkens wordt geactiveerd uitspraken te doen over zijn eigen culturele omgeving en ervaringen, zijn opvattingen over cultuur en over zijn persoonlijke smaak. Dit vindt plaats door middel van een aantal gevarieerde opdrachten.

Als de leerling zich eenmaal (enigszins) bewust is van zijn eigen ervaringen, opvattingen en voorkeuren, biedt *Palet junior* verdieping van de waarneming aan met een aantal opdrachten waarin de leerling gevraagd wordt zich bewust te worden van vorm, inhoud, functie en zeggingskracht van verschillende culturele verschijnselen. Op deze manier zal de leerling meer inzicht krijgen in de waarde van dragers van cultuur voor de samenleving in het algemeen en voor zijn persoonlijk leven in het bijzonder.

Ook zal de leerling gevraagd worden zijn culturele omgeving in kaart te brengen, zodat hij aan de hand hiervan in staat zal een culturele activiteit te plannen, uit te voeren en te verslaan.

In alle opdrachten zijn vorm, inhoud, functie en zeggingskracht gezamenlijk de rode draad van het bewustwordingsproces omtrent cultuur. Hiermee biedt *Palet junior* een uitgebalanceerd traject om leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs een eerste geregisseerde stap te laten zetten op het pad van cultuurbesef en –beleving.

De ordening die er binnen *Palet junior* op nagehouden wordt, is als volgt: vanuit het activeren van de voorkennis bij de individuele leerling zelf via het cultureel zelfportret (hoofdstuk 1), de smaak van medeleerlingen (hoofdstuk 3), het in kaart brengen van de culturele infrastructuur van de omgeving (hoofdstuk 6) wordt de kring steeds groter en de blik ruimer. Mogelijk uitmondend in een culturele activiteit binnen school of wellicht zelfs erbuiten.

1.3 Vaardigheden

De nieuwe kerndoelen voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs geven docenten de ruimte om binnen bepaalde kaders zelf meer beslissingen te nemen over wat en hoe leerlingen leren. Nauw verbonden met de nieuwe kerndoelen zijn de algemene karakteristiek en de karakteristiek per domein.

De volgende vaardigheden die in de algemene karakteristiek en de karakteristiek ‘kunst en cultuur’ genoemd worden, komen in *Palet junior* aan bod:

Vaardigheid	Opdrachten
Zelfstandig leren	2, 8, 10, 13, 14, 15, 22, 23, 24, 25, 30, 31
Samenwerken	8, 11, 13, 14, 15, 24, 30, 31
Oriënteren	1, 3, 4, 6, 10, 13, 23, 24, 25
Presenteren	2, 9, 14, 24, 31
Ontwerpproces analyseren	22, 26, 30, 31
Zeggingskracht onderzoeken	5, 9, 13, 15, 21, 22, 26, 30, 31
Verslag leggen	2, 17, 22, 24, 26
Reflecteren	3, 4, 5, 8, 18, 22, 26, 29, 31, 32, 33

De relatie met de kerndoelen

- 48 De leerling leert door het gebruik van elementaire vaardigheden de zeggingskracht van verschillende kunstzinnige disciplines te onderzoeken en toe te passen om eigen gevoelens uit te drukken, ervaringen vast te leggen, verbeelding vorm te geven en communicatie te bewerkstelligen.

Hoofdstuk 4 is speciaal gewijd aan het centrale begrip 'zeggingskracht' zoals dat in kerndoel 48 wordt gebruikt.

- 49 De leerling leert eigen kunstzinnig werk, alleen of als deelnemer in een groep, aan derden te presenteren.

In hoofdstuk 9 wordt een format geboden waarmee leerlingen eigen thematieken kunnen vastleggen en verbeelden. Het uitwerken en verdiepen zal waarschijnlijk plaatsvinden binnen de discipline waar de 'dienstdoende' docent het meest mee vertrouwd is. Het presenteren is de kern van hoofdstuk 9 in Palet junior.

- 50 De leerling leert op basis van enige achtergrondkennis te kijken naar beeldende kunst, te luisteren naar muziek en te kijken en luisteren naar theater-, dans- en filmvoorstellingen.

Hier speelt een deel van Palet junior op in: het ondernemen van culturele activiteiten en de mogelijkheid om er bijv. aan de hand van het begrip zeggingskracht meer grip op te krijgen. Hoofdstuk 4 tot en met 7 werken hier naar toe.

- 51 De leerling leert met behulp van visuele of auditieve middelen verslag te doen van deelname aan kunstzinnige activiteiten, als toeschouwer en als deelnemer.

Expliciet het onderdeel van hoofdstuk 8, maar via de kennismaking met MyTaste en het jongerenpersbureau deadline in hoofdstuk 5 en het onder woorden brengen van eigen smaak en voorkeuren in de hoofdstuk 3 wordt daar al op voorbereid.

- 52 De leerling leert mondeling of schriftelijk te reflecteren op eigen werk en werk van anderen, waaronder dat van kunstenaars.

Een klein beschouwingsvocabulaire wordt aangebracht via het begrip zeggingskracht en de toepassing daarvan. Smaakontwikkeling en het praten over in combinatie met culturele activiteiten in welke vorm dan ook waarbij beschouwing en reflectie achteraf worden gebezigd, vormen de basis van Palet junior en daarmee tevens van de vaardigheden die ingezet dienen te worden bij het presenteren van eigen werk.

In bijlage 3.8 staan de recente kerndoelen en de karakteristiek van het leergebied Kunst en cultuur.

1.4 Meervoudige intelligentie

Het concept van meervoudige intelligentie is gebaseerd op het principe dat een mens op verschillende manieren intelligent kan zijn. Intelligent zijn betekent hier dat je je tot een bepaald gebied aangetrokken voelt en dat je in dit gebied vaardig bent. Howard Gardner heeft acht verschillende intelligenties onderscheiden. Onderwijs in kunst en cultuur doet een beroep op bijna alle vormen van intelligentie.

Veel scholen werken inmiddels met dit model van meervoudige intelligentie. Omdat *Palet junior* uit zeer gevarieerde opzichten is opgebouwd wordt er aanspraak gedaan op meerdere intelligenties:

Intelligentiegebied	Opdracht
Verbaal/linguïstisch	1, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 24, 27, 28, 29, 30, 31, 32
Logisch-mathematisch	11, 13, 22, 24
Visueel-ruimtelijk	2, 4, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 30, 31
Lichamelijk-motorisch	14, 24, 30
Muzikaal ritmisch	13, 14, 16, 22, 24, 25, 30, 31
Interpersoonlijk	3, 8, 11, 13, 14, 15, 24, 25, 30, 31
Intrapersoonlijk	1, 2, 3, 5, 9, 22, 23, 25, 32, 33
Naturalistisch	niet van toepassing

1.5 Opdrachtenoverzicht

Betekenis van de sterretjes bij 'moeilijkheidsgraad':

* = alle niveaus

** = havo en vwo

*** = vwo

Opdrachtnummer	moeilijkheidsgraad	aantal slu	overige info
1	*	30 min.	eventueel als huiswerk
2	*	100 min.	praktisch
3	*	5 min.	
4	*	15 min.	
5	**	15 min.	
6	**	15 min.	
7	**	15 min.	dvd
8	*	30 min.	
9	**	30 min.	voorbereiding huiswerk
10	*	30 min.	huiswerk
11	*	50 min.	voorbereiding huiswerk/praktisch
12	***	30 min.	praktisch

Opdrachtnummer	moeilijkheidsgraad	aantal slu	overige info
13	**	90 min.	
14	**	90 min.	praktisch
15	**	30 min.	
16	***	30 min.	dvd
17	**	10 min.	
18	**	10 min.	
19	**	10 min.	
20	**	5 min.	
21	***	5 min.	
22	***	50 min.	dvd
23	*	10 min.	ict
24	**	90 min.	voorbereiding huiswerk/praktisch
25	*	15 min.	
26	**	30 min.	huiswerk
27	*	5 min.	
28	***	25 min.	voorbereiding huiswerk
29	**	30 min.	praktisch
30	**	200-300 min.	
31	**	90 min.	
32	*	10 min.	
33	*	10 min.	

Voorgaand schema geeft een overzicht van de tijd die er met alle opdrachten gemoeid kan zijn. De genoemde tijden zijn inschattingen en gaan er wel vanuit dat de docent de paragrafen en opdrachten heeft voorbereid.

In totaal komt dit uit op ca. 20 uur. Idee is dat de module *Palet junior* voldoende stof biedt om een kwartaal lang (ca. tien weken) met een blokkur in de week aan de gang te zijn. Het staat een ieder vrij om dit in te korten door onderdelen weg te laten (de culturele activiteit, hoofdstuk 9 kan in andere uren, hoofdstuk 5 kan overgeslagen) of uit te breiden (meer werk maken van zelf actief verbeelden, presenteren en culturele activiteiten).

Zodoende is het mogelijk om *Palet junior* de gewenste plek in uw curriculum te geven. Dat kan zijn aan het begin van leerjaar 1 (van begin tot aan herfstvakantie), aan het begin van leerjaar 2, als module in leerjaar 3 of langer lopend naast de bestaande kunstvakuren (zoals in kunstklassen, extra kunsturen op cultuurprofiel scholen e.d.).

1.6 Wat staat er op de dvd?

Hoofdstuk 2: opdracht 7

Wat is kunst, wat is cultuur?

Kort filmpje over kunst- en cultuuruitingen.

Hoofdstuk 3: opdracht 13

Dans (fragmenten)

- 1 Het Zwanenmeer (1)
- 2 Up at down (1)
- 3 Jazz les (1)
- 4 Meet me a dancer (1)
- 5 Svadebka (1)

Theater (fragmenten)

- 1 Onderstroom
- 2 Macbeth
- 3 Cloaca
- 4 De Grote Oorlog
- 5 Valse Wals

Muziek (fragmenten)

- 1 Blackeyed blonde
- 2 My Funny Valentine
- 3 Katariina
- 4 Air
- 5 Farine de luxe

Hoofdstuk 4: opdracht 16

Dans (fragmenten)

- 1 Het Zwanenmeer (1)
- 2 Up at down (1)
- 3 Jazz les (1)
- 4 Meet me a dancer (1)
- 5 Svadebka (1)

Theater (fragmenten)

- 6 Onderstroom
- 7 Macbeth
- 8 Cloaca
- 9 De Grote Oorlog
- 10 Valse Wals

Muziek (fragmenten)

- 11 Blackeyed blonde
- 12 My Funny Valentine
- 13 Katariina
- 14 Air
- 15 Farine de luxe

Hoofdstuk 4: opdracht 22a

- 1 Up at down (2)
- 2 Het Zwanenmeer (2)
- 3 Meet me a dancer (2)
- 4 Jazz les (2)

Hoofdstuk 7: En nu ... op stap!

- 1 Beeldende Kunst
- 2 Architectuur en Industriële vormgeving
- 3 Fotografie
- 4 Theater
- 5 Film en Televisie
- 6 Muziek
- 7 Dans

Extra

Bekijk 't
Deadline

Binnen de filmpjes zijn diverse, niet in het menu zichtbare, skip-punten aangebracht, zodat u snel door kunt naar een volgend deel. (Bijvoorbeeld in *Wat is kunst, wat is cultuur?* worden eerst de architectuurbeelden getoond, dan de beeldende kunst, dan dans en muziek. Door te skippen kunt u gemakkelijk een bepaald beeld terughalen.)

Een filmpje eindigt met automatische terugkeer naar het menu. Als u tijdens een filmpje terug wilt naar het menu, kan dat door verder te skippen. Uiteindelijk komt u dan weer in het menu.

U kunt het intro skippen om snel in het menu te komen.

Verantwoording balletten

Het Zwanenmeer (1988)

Choreografie: Rudi van Dantzig (naar Marius Petipa, 1895)

Uitgevoerd door: Het Nationale Ballet

Solisten: Sofiane Sylve en Gaël Lambiotte

Up at down (2003)

Choreografie en eindregie: Suzy Blok

Uitgevoerd door: Suzy Blok Ensemble

Stichting Satori / Suzy Blok

Jazzles

Een les aan de jazz- en musicalopleiding van de Hogeschool voor de Kunsten, Amsterdam door Eddy de Bie

Meet me a dancer (2001)

Choreografie: Conny Janssen

Uitgevoerd door: Conny Janssen Danst

Svadebka (1982)

Choreografie: Jirí Kylián

Uitgevoerd door: Het Nederlands Danstheater

Muziek: Igor Strawinsky

Verantwoording muziekfragmenten:

Blackeyed Blonde, Red Hot Chili Peppers
Tekst en muziek: Red Hot Chili Peppers. © 1985 EMI
Music

My Funny Valentine, Chet Baker
Tekst en muziek: Richard Rogers, bew. B. Ebbinghouse.
© 1988 Enja Records

Katariina, Värttinä
Tekst en muziek: Värttinä. © 1994 Music & Words
Production

Air, J.S. Bach
Uitgevoerd door Academy of St. Martin-in-the-Fields.
© 1991 Decca

Farine de luxe, Cirque Plume
Muziek: Cirque Plume. © 1996 SOACD Production

1.7 Wat staat er op de website?

- Pdf-bestanden van de teksten en kunstwerken bij Hoofdstuk 3, opdracht 13:

Teksten

Made in Madurodam, C.B. Vaandrager
Weg hier, Eva Gerlach
Het vuur is uit (fragment uit *Aanhalingstekens*), Edward v.d. Vendel
Liefdesbrieven, Balzac en Madame Hauska
Ellendige avonturen. Boek 1, Het bittere begin, Lemony Snicket

Beeldende kunst

Ruiter en paard, Marino Marini, 1952, beschilderd hout
Breathe, Bridget Riley, 1966
Joep van Lieshout met biopik, Joep van Lieshout, 1992
Black Drawings, Marlene Dumas, 1991-1992
Vincennes vaas, 1753

- Pdf-bestand van de songtekst bij Hoofdstuk 4, opdracht 22b:

Het leven van de straat, Ali B

Verantwoording beeldende kunst:

Van werken van kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie zijn de publicatierechten geregeld met Stichting Beeldrecht te Amsterdam
© c/o Beeldrecht, Amsterdam 2006

2 Aanwijzingen per hoofdstuk

2.1 Cultureel zelfportret

Algemene informatie

Centraal in deze opdracht staat de oriëntatie op de culturele ervaringen van de leerlingen. De culturele interesses en de ervaringen van de leerling zijn vaak veel breder dan dat de leerling zelf denkt. Het invullen van dit cultureel zelfportret zal daarom voor menig leerling een eye-opener kunnen zijn.

De opgedane kennis en ervaring van en het plezier in kunst en cultuur wordt voornamelijk bepaald door familie en schoolopleiding. Laat de leerlingen daar achter te komen door bijvoorbeeld in de introductie gerichte vragen te stellen.

Doel van deze opdracht is dat de leerling inzicht krijgt in de verscheidenheid van zijn persoonlijke culturele ervaringen en voorkeuren. Het begrip 'kunst en cultuur' willen we breed laten onderzoeken: kunst, media en cultureel erfgoed. Hieronder vallen de beeldende kunsten, muziek, dans, theater, film (speelfilm, animatie, documentaire, reclame), mode, toegepaste vormgeving, literatuur, poëzie, fotografie, architectuur, multimedia / games, enz.

Ook kan het materieel en immaterieel cultureel erfgoed, bijvoorbeeld aan de hand van de afbeelding van het Chinees Nieuwjaar, aan bod komen.

Het is wellicht zinvol een korte klassikale inventarisatie te houden om na te gaan in hoeverre leerlingen invulling weten te geven aan het begrip cultuur. Daarbij is het van belang de diversiteit van cultuur aan het licht te brengen.

In de introductie van de les of bij de behandeling van de vragen kunt u de leerlingen laten ervaren dat hun kunstervaringen op gebied van de professionele kunst én de amateurkunst liggen. In Nederland beoefenen ruim 6 miljoen mensen een één of andere vorm van amateurkunst. De kunstvakken op school hebben er al vaak toe geleid dat leerlingen de kunstvorm op amateurniveau zijn gaan uitoefenen en soms zelfs een kunstvakopleiding zijn gaan volgen: kunst als hobby en kunst als beroep.

Opdracht 1

- Moeilijkheidsgraad: *
- Slu: 30 min.
- Suggesties / extra info:

Geef aan dat de antwoorden op de vragen in de volgende les gebruikt gaan worden bij het maken van het cultureel zelfportret in de vorm van een collage.

Waarschijnlijk hebben de leerlingen niet bij iedere vraag genoeg schrijfruimte om al hun ervaringen te noteren. Geef dan bijvoorbeeld aan dat ze de leukste twee/drie en/of de vervelendste twee/drie noteren.

- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:

De meest eenvoudige variant is de leerlingen individueel tijdens de les de vragen te laten maken en deze aansluitend klassikaal te behandelen.

- Tips voor verdieping van de opdracht:

Voorafgaand aan het laten invullen van de vragen is het houden van een klassengesprek op zijn plaats. Hierin kunt u door vragen aan leerlingen te stellen een inventarisatie op het bord maken van alles wat er onder kunst en cultuur wordt verstaan. Teken hierna bijvoorbeeld een eenvoudige Mind Map op het bord waarmee u, aan de hand van concrete ervaringen van de leerlingen, de relatie tussen de verschillende kunstenvormen aangeeft.

Opdracht 2

- Moeilijkheidsgraad: *
- Slu: 100 min.
- Suggesties / extra info:

Benodigde materialen: Om tot een persoonlijke oplossing te komen is het wenselijk dat leerlingen zoveel mogelijk zelf materiaal verzamelen. Daarnaast verdient het aanbeveling om zelf voor aanvullend materiaal te zorgen waaruit de leerlingen een (aanvullende) keuze kunnen maken.

In eerste instantie is dit een beeldende opdracht, maar andere oplossingen, zoals een digitale aanpak, zijn natuurlijk ook mogelijk. Ook in plaatjes kun je je muziekvoorkeur laten blijken, maar wellicht is er een slimmerik die weet hoe je een aanklikbaar muziekfragment aan een digitaal document toevoegt. Dat kan bijvoorbeeld in Powerpoint of in een PDF-document.

Richt een kleine expositie in met de resultaten van deze opdracht en houd een klassengesprek over de verschillen en overeenkomsten tussen de zelfportretten.

- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:
Indien leerlingen over onvoldoende plaatmateriaal (kunnen) beschikken zijn getekende en/of geschilderde aanvullingen een mogelijk alternatief.
- Tips voor verdieping van de opdracht:
Door markeringen in het werk aan te brengen (door bijvoorbeeld kleurcodes) geeft de leerling aan in welke gradatie van belangrijkheid de door hem aangedragen voorbeelden van cultuur een rol in zijn leven spelen.

2.2 Wat is kunst, wat is cultuur?

Algemene informatie

Om de leerlingen een oordeel te laten vormen over wat mooi is en wat niet en hoe absoluut en/of relatief het begrip ‘mooi’ is, zijn op de bladzijden 12-13 vooral triviale voorbeelden gekozen. Het zijn afbeeldingen die in de algemene wenskaartencultuur figureren en, verondersteld, door een groot publiek mooi, grappig, ontroerend enzovoort worden gevonden.

Opdracht 3

- Moeilijkheidsgraad: *
- Slu: 5 minuten (voor het invullen van de opdracht)
- Tips voor verdieping van de opdracht:
Deze opdracht kan aanleiding zijn tot een levendige discussie over wat mooi is en wat niet. Waarom dat zo is en waardoor het komt dat niet iedereen hetzelfde mooi vindt.
Het resultaat daarvan zal sterk afhangen van het niveau (***, ** of *) waarop de discussie wordt gevoerd. Op vwo-niveau zal het wellicht mogelijk zijn in de discussie het verschil tussen kunst en kitsch te betrekken.
- Antwoorden:
3c ‘Mooi’ is een zeer persoonlijke aanduiding. Jij treft in iets schoonheid aan zonder dat een ander dat ook zo hoeft te ervaren. Als iemand anders iets niet mooi vindt wat jij wel als mooi ervaart, kan dit dus nooit een afkeuring van jouw mening betekenen.
Sommige dingen worden door heel veel mensen mooi gevonden. Die krijgen daardoor een soort algemeen geldig ‘mooi-stempel’. Maar ook dan heb je het recht dat zelf niet mooi te vinden.

Opdracht 4

- Moeilijkheidsgraad: *
- Slu: 15 min.
- Suggesties / extra info:
De vraag: *Zijn jullie keuzes vooral door smaak bepaald?* kan aanleiding geven tot discussie.
Extra uitleg: Je kunt een afkeer hebben van kikkers omdat je dat enge, glibberige beesten vindt. Dat sluit niet uit dat je *deze afbeelding* van de kikker mooi kunt vinden.

Opdracht 5

- Moeilijkheidsgraad: **
- Slu: 15 min.
- Suggesties / extra info:
Bij de vragen ‘Wat vind jij kunst/cultuur?’ wordt de leerling gevraagd een gemotiveerde keuze uit de afbeeldingen te maken. Er wordt dus niet naar een definitie van kunst en cultuur gevraagd.

Bij aanvang van deze opdracht is alleen het begrip cultuur behandeld. In deze opdracht spreekt de leerling zelf een oordeel uit over cultuur en kunst. Dat oordeel zal door de docent getoetst moeten worden aan algemene opvattingen die bestaan over kunst en cultuur. Daar moet de leerling dan wel kennis van nemen. Op eigen kracht komt hij daar niet uit. Daarna, op pagina 16, wordt dieper ingegaan op wat kunst inhoudt.

Enkele omschrijvingen van kunst en cultuur:

Cultuur volgens het *Van Dale Basiswoordenboek*:

- 1 kunst en wetenschappen
- 2 manier waarop een volk leeft (beschaving)

Kunst volgens het *Van Dale Basiswoordenboek*:

- 1 het scheppen van iets moois, of het product daarvan

Cultuur*

Cultuur is een spiegel van de samenleving. Theatervoorstellingen, popconcerten, schilderijen, historische binnensteden en een toegankelijk gedocumenteerd verleden zijn essentieel voor een maatschappij waarin mensen van verschillende leeftijden en verschillende afkomst met elkaar samenleven. Cultuur laat mensen anders naar elkaar kijken, zet aan om in debat te gaan en leert mensen elkaar te waarderen. Kunst verdiept. Daarom stelt de Nederlandse overheid er belang in deelname aan cultuuruitingen te ondersteunen en te stimuleren.

Cultureel erfgoed*

‘Denkend aan Holland zie ik brede rivieren...’ luidt de beginregel van Marsmans bekende gedicht ‘Herinnering aan Holland’. Dit lijstje kunnen we ‘oneindig’ aanvullen. De herinnering aan Holland ligt ook beklonken in kaarten, brieven en foto’s die opgeslagen liggen in de Nederlandse archiefdepots. Of in grachtenpanden, polderlandschappen en archeologische vondsten. Dit noemen we Cultureel Erfgoed: historische dragers van onze nationale identiteit. Bij dit kostbare erfgoed is het behoud en het gebruik ervan even belangrijk.

* Bron: website Ministerie van OC&W

- Tips voor verdieping van de opdracht:
Als de leerlingen hun tabel hebben ingevuld is er mogelijk aanleiding hen zelf aan de hand van hun voorbeelden te laten formuleren wat kunst is en wat cultuur.
- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:
In plaats van dat de leerling de opdracht geheel zelfstandig maakt, kan in een klassengesprek per afbeelding een afweging worden gemaakt. Conclusies die hieruit voorkomen kunnen een beslissing over volgende afbeeldingen vereenvoudigen. In een klassengesprek kunt u het omslag gebruiken om de tweedeling cultuur – natuur (zoals die op pagina 14 wordt genoemd) te illustreren. Alle afbeeldingen op het omslag betreffen kunst- en cultuuruitingen behalve de kikker. Een stukje natuur dat er om die reden dus ‘uitspringt’.
- (Plausibele) antwoorden:
Cultuur: jeugdstijl, eetgewoonten, religie, feest, stamfolklore
Kunst: ambachtelijke vormgeving, dans, archeologie, architectuur, mode
Ambivalent: ambachtelijke vormgeving, archeologie, mode

Opdracht 6

- Moeilijkheidsgraad: **
- Slu: 15 min.
- Suggesties / extra info:
In deze opdracht wordt alleen de linkerkolom van de tabel ingevuld. De rechterkolom is nodig voor opdracht 7.
- Antwoordmogelijkheden:
schilder-/tekenkunst, beeldhouwkunst, bouwkunst, industriële vormgeving, ambachtelijke vormgeving, modevormgeving, grafische vormgeving, decoratieve vormgeving, acteerkunst, danskunst, letterkunde, (-kunst): literatuur en poëzie), muziekunst (componeren en uitvoeren), film- en videokunst.

Opdracht 7

- Moeilijkheidsgraad: **
- Slu: 15 min.
- Suggesties / extra info:
Voor deze opdracht is de dvd nodig. In het korte filmpje *Wat is kunst, wat is cultuur?* wordt een scala aan kunstvormen en cultuuruitingen getoond.
- Tips voor verdieping van de opdracht:
Bekijk het dvd-filmpje klassikaal en laat de leerlingen tijdens het kijken al noteren welke kunstvormen zij de revue zien passeren. Indien nodig herhaalt u het filmpje om de leerlingen voldoende gelegenheid te geven volledig te kunnen zijn.
- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:
Als u daar de materiële mogelijkheden voor heeft kunnen leerlingen het filmpje individueel op een computer bekijken. Dit stelt hen in staat in hun eigen tempo te kijken (de film eventueel te pauzeren of terug te ‘skippen’) en zo tot een persoonlijk oordeel te komen.

Opdracht 8

- Moeilijkheidsgraad: *
- Slu: 30 min.
- Suggesties / extra info:
De afbeeldingengroepjes hebben de volgende achtergronden:
Groepje 1: vergelijking tussen de bewegingen van professionele dansers en professionele voetballers. Is voetbal ook kunst? En zo ja waarom dan?

Groepje 2: Beeldende kunst met fantasievolle invalshoeken. Is hier sprake van echte kunstzinnigheid of maakt de maker zich er met een slimme inval te gemakkelijk vanaf en wordt het eigenlijk een kunstje?

Groepje 3: Letterlijk en figuurlijk suikerzoete waren. Is twirlen een aardige vrijetijdsbesteding of echte kunst. En wat te denken van de uren werk die zitten in de Barbietartaart. Bakkunst of bakkerskunstje?

Groepje 4: Lichaamsdecoratie bestaat al eeuwen en is van alle culturen. Is de tatoeage die zo'n sterke revival beleeft een kunstvorm? Of moeten we daarvoor toch teruggaan naar de decoratieve oervormen die we aantreffen in de zogenaamde tribal-art?

- Achtergrondinformatie bij de afbeeldingen:

1a voetballer (geen bekende)

1b Danser van Het Nationale Ballet, uit de voorstelling Feest

2a Teun Hocks, *Zonder titel*. 1990, 159 x 116 cm, olieverf op foto. Courtesy Galerie Torch, Amsterdam.

2b Salvador Dalí, *Kreefttelefoon*. 1936, 30 x 15 x 7 cm, bakeliet, metaal en gips. Museum Boymans van Beuningen, Rotterdam.

2c Sachiko Morino, *Touwklubus*

3a Majorettes / dansmariekes, Arnhem, 2005

3b Game characters

3c Barbietartaart van Jeroen van der Graaf, taartarchitect

4a Beschilde Nubiër, Masakin Quisar Nuba, centraal Soedan

4b Tatoeage, *South Pacific Dreamer* (fotomontage)

- Tips voor verdieping van de opdracht:

Als leerlingen de bedoeling van de opdracht goed opnemen, is het interessant ze uit te dagen zelf met een vergelijking op de proppen te komen. Laat leerlingen die daarover een idee hebben hun voorbeelden aan de klas presenteren en breng het gesprek op de gevarieerde opvattingen die bestaan over mooi en lelijk, acceptabel en onacceptabel, kunst en een kunstje. Ga, indien mogelijk, in op de achtergronden die ten grondslag liggen aan een bepaalde beeldvorming.

- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:

Laat de klas slechts uit twee groepjes kiezen om het gesprek hierover beter te stroomlijnen. Nadien kan een van de andere groepjes nog als een soort vervolg ter hand worden genomen.

Opdracht 9

- Moeilijkheidsgraad: **

- Slu: 30 min.

- Suggesties / extra info:

Het grote verschil met de vorige opdracht is dat de leerlingen nu zelf, buiten het boek, naar voorbeelden van Kunst en een 'kunstje' gaan zoeken. De zoekopdracht geeft u als huiswerkopdracht. Als de leerlingen hun voorbeelden hebben meegebracht kunnen ze deze op een door hen gekozen wijze presenteren. Let wel dat het hier niet alleen om afbeeldingen hoeft te gaan. Er kan ook sprake zijn van muziekfragmenten, film- en videofragmenten, computerpresentaties.

- Tips voor verdieping van de opdracht:

Geef leerlingen expliciet opdracht om te zoeken naar voorbeelden uit diverse kunstvormen in diverse media.

- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:

In plaats van groepjes van vijf leerlingen te maken kunt u een klassikale presentatie overwegen van de meest aansprekende voorbeelden. Zorg daarbij voor een zo groot mogelijke diversiteit van kunstvormen en media.

Opdracht 10

- Moeilijkheidsgraad: *

- Slu: 30 min.

- Suggesties / extra info:

Laat leerlingen met verschillende culturele achtergronden samen de tabel invullen.

- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:

Besprek met de klas welke andere cultuurvormen in aanmerking kunnen komen voor een invulling van kolom 2. Let er daarbij op dat niet alleen etnische uitgangspunten worden gehanteerd, maar bijvoorbeeld ook culturele groepen zoals die bekend zijn uit de jongeren- en popcultuur (bijvoorbeeld skaters, Ghotics, enzovoort).

Opdracht 11

- Moeilijkheidsgraad: *
- Slu: 50 min.
- Suggesties / extra info:

Om de kaarten te maken heeft u het volgende nodig:

- Wit papier of karton vanaf 200 grs.
- Snijd het papier/karton op formaat 20 x 25 cm.
- Lijm
- Schaar

Ga als volgt te werk:

Geef elke leerling vier kaarten met de aangegeven maat.

Laat de leerlingen de meegebrachte afbeeldingen uitknippen en bovenaan de kaart plakken.

Een kaart kan meer afbeeldingen bevatten die dezelfde kunstvorm vertegenwoordigen.

Laat de leerlingen onder de afbeeldingen hun persoonlijke beleving of ervaring opschrijven.

Elke kaart krijgt de naam van de kunstvorm als kaartnaam. Laat deze naam rechts bovenaan de kaart schrijven.

Help de leerlingen op gang door voorbeelden te geven en speel na afloop samen het spel!

- Tips voor verdieping van de opdracht:

Leerlingen geven op hun kaart aan met welke andere kunstvormen hun kaart een relatie heeft of kan hebben. Op deze manier worden verbindingen tussen verschillende kunstvormen zichtbaar/kenbaar.

Pagina 19 – Wat kun je met kunst?

Bij de functies van kunst, genoemd in het oranje kader, staan hieronder enkele voorbeelden.

- zichtbaar maken wat je hebt gezien: stilleven, portret, documentaire, ooggetuigenverslag, realistisch toneel
- iets vertellen: figuurstuk, speelfilm, songtekst, roman, toneelstuk, dans
- gevoelens en ervaringen uitdrukken: figuurstuk, speelfilm, songtekst, roman, toneelstuk, dans
- mensen overtuigen van jouw ideeën: rap, songtekst, muziek, cabaret, affiche, literatuur
- andere mensen beïnvloeden: omgevingskunst, architectuur, mode, affichekunst, rap, songtekst, cabaret
- een bijzondere uitstraling geven aan tradities die bijvoorbeeld horen bij je geloof: omgevingskunst, architectuur, dans, toneel, zangkunst, muziek, literatuur
- voorwerpen maken die prettig zijn om te zien, te horen, te voelen, enzovoort: ambachtelijke en industriële vormgeving, architectuur, modevormgeving
- je omgeving veranderen: omgevingskunst, architectuur

Opdracht 12

- Moeilijkheidsgraad: ***
- Slu: 30 min.
- Suggesties / extra info:

Maak van tevoren grote papiervellen klaar met daarop de verschillende kunstfuncties als aanduiding. Laat de leerlingen deze vellen gebruiken om hun voorbeelden daarop te sorteren en te bevestigen. Hang na afloop de vellen overzichtelijk op.

- Tips voor verdieping van de opdracht:

Na afloop van het zoeken, sorteren en monteren kan er discussie ontstaan over het resultaat. Passen alle gevonden voorbeelden inderdaad bij de gekozen kunstvorm? Waarom juist wel en waarom eventueel niet?

- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:

Geef leerlingen voorbeelden bij de verschillende kunstfuncties, zodat dit hun zoekopdracht vergemakkelijkt.

De cultuurtest

Deze test is in deze handleiding opgenomen als Bijlage 3.1.

2.3 Een kwestie van smaak

Algemene informatie

In dit hoofdstuk verbinden de leerlingen een smaak aan verschillende kunstuitingen. Door op deze manier te werk te gaan, gaan ze voorbij aan alleen een waardeoordeel. Natuurlijk is er wel ruimte voor de uitspraak 'mooi' of 'lelijk', maar er moet ook gezocht worden naar kenmerken die aansluiten bij een smaak. Dit kan iedere leerling op zijn eigen niveau doen. Voor de ene leerling is het al een uitdaging om kunstuitingen op deze manier te bekijken en een andere leerling probeert het schema zo consistent mogelijk in te vullen.

Met name opdracht 13 vraagt een goede voorbereiding. Afhankelijk van het niveau van de leerlingen is een strikte organisatie en eventueel assistentie per tafel nodig. Wanneer aan deze voorwaarde is voldaan, is de leerling vrij om zijn/haar zintuigen goed de kost te geven.

De 'smaaktafels' zijn op de school van de auteur telkens een groot succes.

De afbeeldingen op de pagina's 20 en 21 vertegenwoordigen de kunstdisciplines die in opdracht 13 aan de orde komen:

- Dans: affiche van *Het Zwanenmeer* door het Nationale Ballet
- Teksten: poëzie van Jules Deelder op straat bij de Stadsschouwburg in Tilburg
- Muziek: Anthony Kiedis, zanger van The Red Hot Chili Peppers
- Theater: Angela Schijf in de musical *42nd Street*
- Beeldende kunst: *Ruiter en paard* van Marino Marini (beschilderd hout, 1952)

Opdracht 13

- Moeilijkheidsgraad: **

Iedere leerling kan dit op eigen niveau doen. De docent kan bepalen of de leerling voldoet aan de verwachting

- Slu: 90 min.

- Suggesties / extra info:

Als u deze opdracht met meerdere klassen wilt doen, dan is het handig om ze na elkaar te roosteren. Dat scheelt voorbereiding en verschuiven van tafels. Het is een levendige lesvorm en daarmee ook zeer geschikt voor projectweken of andere bijzondere lessen.

- Tips voor verdieping van de opdracht:

De opdracht krijgt meer diepgang als de groepjes verplicht worden om het eens te worden over het toeschrijven van de smaken. Dan ontstaan er discussies waar leerlingen hun mening beargumenteren door middel van het noemen van kenmerken van smaken en deze toeschrijven aan de culturele uitingen.

De opdracht kan uitgebreid worden met de vraag aan leerlingen om zelf te zoeken naar kunstuitingen rond één gekozen smaak. Ook kan gevraagd worden om alle smaken te zoeken binnen één kunstdiscipline.

- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:

Een aantal kunstuitingen kan weggelaten worden. Ook is het mogelijk een gedeelte van het antwoordmodel te laten zien. Als bijvoorbeeld de smaken scherp en zuur al zijn ingevuld is het makkelijker om de andere smaken te 'raden'. Het is eenvoudiger voor leerlingen, maar het leereffect blijft.

Organisatie

Zet vijf tafels in de ruimte. Het is belangrijk dat de leerlingen om de tafel heen kunnen lopen of eromheen kunnen zitten zodat iedere leerling erbij betrokken wordt.

(De tafels kunnen ook in verschillende ruimtes staan, dan kan er een soort speurtocht omheen gebouwd worden.)

Op de tafels staan de volgende dingen:

1 Smaken:

Op deze tafel staan vijf bekers met een bepaalde kleur of genummerd met een stift. Daarbij staat een grote bak met bijvoorbeeld roerstaafjes. Daarmee kan de leerling uit ieder bekertje iets proeven. Wanneer telkens een schoon roerstaafje gebruikt wordt blijven de bekers schoon.

Suggesties voor de inhoud:

bitter:	sterke oude thee of koffie
zoet:	suikerwater
zuur:	azijn
flauw:	papje van maïzena
scherp:	sambal

2 *Kleuren:*

Daarvoor kunt u potten verf, velletjes papier of lapjes met de verschillende kleuren gebruiken. Een idee is om een palet met de verschillende kleuren te maken.

De kleuren die in het antwoordmodel genoemd worden zijn cultureel en persoonlijk 'gekleurd'.

3 *Beeldende kunst:*

De afbeeldingen van kunstwerken staan als pdf-bestand op de website (www.palet-online.nl). U dient deze zelf te printen. Om de prints te beschermen en enige status te geven is het goed om ze te lamineren of in te lijsten. De keuze voor de afbeeldingen is uiteraard arbitrair. U bent vrij om andere afbeeldingen (bijvoorbeeld uit de omgeving, werk van leerlingen of uw eigen favorieten) te gebruiken als die in uw omgeving meer effect sorteren.

4 *Muziek:*

De muziekfragmenten staan op de dvd. Met behulp van een dvd-speler kunnen ze beluisterd worden. De volgorde van de fragmenten is zo gekozen dat de (waarschijnlijk) gemakkelijker benoembare fragmenten eerst gespeeld worden. Daarna is de keuze voor de wat moeilijker te benoemen fragmenten al beperkt en dus beter te maken. Advies is dan ook om de muziekfragmenten in deze volgorde aan te bieden.

Het beluisteren van de fragmenten vraagt om enige samenwerking. In verband met het gebruik van de apparatuur is het belangrijk dat u een goed zicht heeft op deze tafel.

5 *Teksten:*

De teksten staan als pdf-bestand op de website (www.palet-online.nl) en kunnen geprint worden. Een stevig A4 verdient de voorkeur.

Een ongebruikelijk lettertype of een geschreven tekst geeft de tekstfragmenten meer allure!

6/7 *Dans en Theater*

De fragmenten staan op de dvd.

Dans en theater kunnen een eigen tafel krijgen. Dan zijn er twee dvd spelers nodig met een scherm. Er rouleren dan zeven groepen. De groeps-groete wordt daardoor kleiner.

Organisatorisch eenvoudiger is het om te kiezen voor een klassikaal begin. Dan komt alleen de docent 'aan de knoppen' en het geeft u bovendien de mogelijkheid om de bedoeling van de opdracht toe te lichten aan de hand van een voorbeeld.

Voorbeeld van een les:

- 8 min. Inleiding, opdracht uitleggen en groepjes maken.
- 12 min. Dans laten zien en na elk fragment de smaak bepalen door middel van een klassengesprek.
- 10 min. Theater laten zien. Alleen binnen het groepje mag er overlegd worden. De docent lost de laatste onduidelijkheden op.
- 40-45 min. Ronde langs de tafels. Elk groepje heeft bij alle tafels 6 minuten de tijd. Het doorschuifmoment wordt door de docent aangegeven (dat kan natuurlijk ludiek met een muziekinstrument!)
- 20 min. Nabespreking: De meningen worden gedeeld in klassikaal verband. De docent kan een leerling vragen om een antwoord uit te leggen. De docent kan ook vragen om de kunstuitingen van een bepaalde smaak bij elkaar te leggen en daarbij te vragen welke kenmerken deze uitingen overeen hebben. Het is goed om alle smaken even aan bod te laten komen. Deze nabespreking kan zo uitgebreid als de docent dat wenst.

In onderstaand schema is de visie van de auteurs op de smaken weergegeven. Dit is logischerwijs niet meer dan indicatie, want: subjectief!

	Bitter	Zoet	Zuur	Flauw	Scherp
Smaken	Sterke of oude thee of koffie	Suikerwater	Azijn	Papje van maïzena	Sambal
Kleuren	Donkerblauw	Rose	Oranje	Beige	Geel
Beeldende kunst	Marlene Dumas, <i>Black Drawings</i>	Vincennes vaas	Marino Marini, <i>Ruiter en paard</i>	Joep van Lieshout met biopik	Bridget Riley, <i>Breathe</i>
Dans	Conny Janssen Danst, <i>Meet me a dancer</i>	Het Nationale Ballet, <i>Het Zwanenmeer</i>	Het Suzy Blok Ensemble, <i>Up at down</i>	Eddie de Bie, <i>Jazzles</i>	Het Nederlands Danstheater, <i>Svadebka</i>
Theater	Hotel Modern, <i>De Grote oorlog</i>	Orkater, <i>Valse Wals</i>	Vis à Vis, <i>Onderstroom</i>	Het Toneel Speelt, <i>Cloaca</i>	Noord Nederlands Toneel, <i>Macbeth</i>
Muziek	Cirque Plume, <i>Farine de luxe</i>	J.S. Bach, <i>Air</i>	Värttinä, <i>Katariina</i>	Richard Rogers, <i>My funny Valentine</i>	The Red Hot Chili Peppers, <i>Blackeyed blonde</i>
Teksten	Edward v.d. Vendel, <i>Aanhalingstekens</i>	Balzac & Madame Hauska, <i>Liefdesbrieven</i>	Lemony Snicket, <i>Ellendige avonturen</i>	C.B. Vaandrager, <i>Made in Madurodam</i>	Eva Gerlach, <i>Weg hier</i>

Beoordeling

De bedoeling van deze opdracht is dat leerlingen discussiëren over de smaak van bepaalde voorwerpen. Ze hebben het dan over mooi/lelijk, kenmerken van een smaak en de overeenkomende kenmerken van verschillende culturele uitingen. Het is niet per se de bedoeling dat het antwoordmodel volgens bovenstaande richtlijnen ingevuld is. Het gaat er om dat de leerling consistent is in zijn/haar antwoorden. De argumenten achter het antwoord zijn het belangrijkste. De leerling wordt beoordeeld op de mate waarin hij/zij omschrijft waarom iets een bepaalde smaak heeft.

Opdracht 14

- Moeilijkheidsgraad: **
- Slu: 90 min.
- Suggesties / extra info:
Deze opdracht kan verdieping geven aan de (in opdracht 13) ontdekte kenmerken die bij een smaak horen. Laat de leerlingen in eerste instantie zelf kiezen voor een smaak. Daag ze wel uit om de minder voor de hand liggende smaken te kiezen. Help ze door suggesties te geven: wijs ze op de kenmerken waar ze mee kunnen werken. Als groepje kunnen ze dan verder fantaseren. Belangrijk is om ze in de loop van het proces te wijzen op het vasthouden aan de smaak (veel leerlingen hebben de neiging om op één aspect 'door te hollen').
- Tips voor verdieping van de opdracht:
U kunt de keuzemogelijkheid weghalen en ze dwingen moeilijke smaken als 'zuur' en 'scherp' te verbeelden. Inhoudelijk wordt het interessanter als u vraagt de smaak te 'verbeelden' en niet 'uit te beelden'; dus letterlijke uitbeelding verbieden. Een verloop van figuurlijk naar letterlijk in hetzelfde stuk maakt het nog moeilijker en voegt een 'raadmoment' voor het publiek toe.
- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:
Eén van de culturele uitingen naspelen of uitbeelden is een tip waarmee de leerlingen enorm geholpen zijn. Het is dan niet meer nodig om iets te verzinnen.

Organisatorische tips

- Omdat de groepen van de 'smaaktafels' al met elkaar gediscussieerd hebben over de kenmerken van smaken is het handig om deze opdracht met dezelfde groepen te doen.
- Het is aan te raden om van te voren een tijdslimiet af te spreken. Een stukje van twee minuten is over het algemeen lang genoeg.
- Omdat het belangrijk is om zicht te hebben op het denkproces is het verstandig om in ieder geval het eerste gedeelte van de opdracht op school te doen. Dan kan de docent nog bijsturen. Oefenen en kleding /attributen verzamelen kan ook thuis.
- Iedere leerling zal deze opdracht op eigen niveau doen, het enige wat van belang is om door middel van deze opdracht dat niveau iets omhoog te brengen. Het is daarom aan de docent om in te schatten wat hij/zij van zijn/haar leerlingen mag verwachten. In veel gevallen kun je er van uit gaan dat leerlingen voor het eerst met zo'n abstract thema als smaak werken. Het meest leren ze waarschijnlijk wanneer ze de stukjes van de andere groepjes horen en zien.
- Attributen en kleding maken het leuk maar geven in het begin van het proces veel 'ruis'. Met een open verkleedkist komt het niet meer van denken!
- Om te voorkomen dat leerlingen verzanden in het denkproces of te veel spelen en te weinig structureren is het aan te raden om ze handvaten te geven en het creatief proces te begeleiden. Het kan per groepje verschillend zijn, maar de volgende structuur geeft houvast:

Voorbeeld van een les:

5 min.	Uitleg van de opdracht en bespreking van de randvoorwaarden
5 min. (eventueel)	Formeren van groepjes en (eventueel) kiezen van de smaak
10 min.	Brainstorm van kenmerken en associaties bij een smaak (met behulp van de culturele uitingen van de smaaktafels)
10 min.	Eerste opzet van het stukje; de grove lijnen. Per groepje bespreken met de docent.
20 min.	Uitschrijven en oefenen van de details.
5 min.	oorspelen aan de docent. Docent geeft aanwijzingen.
huiswerk:	Oefenen en eventueel kleding en attributen erbij zoeken.
35 min.	Voor elkaar spelen. Docent geeft aanwijzingen en medeleerlingen geven positief commentaar.

2.4 Aansprekend of nietszeggend

Algemene informatie

Mooi of lelijk? Op gevoel of rationeel? Centraal in deze opdracht staat dat de leerlingen leren hoe je kunstuitingen kunt analyseren en dat de zeggingskracht van een kunstwerk bepaald wordt door de combinatie van vorm, inhoud en functie. En dat je mooi en lelijk wel degelijk kunt beargumenteren maar dat daar enige oefening voor nodig is.

In het leerlingenboek wordt gestart vanuit de beeldende kunst om vandaar uit over te stappen naar andere kunstuitingen. Als introductie op deze opdracht kunt u een niet-beeldend voorbeeld nemen. Bijvoorbeeld iets dat toevallig uit de groep komt. Een voorbeeld dat 'hot' is en waarvan u zeker weet dat er in de klas leerlingen zijn die het *mooi* vinden en dat er leerlingen zijn die het voorbeeld *lelijk* vinden. Hier vanuit kunt u op het bord komen tot de indeling vorm / inhoud / functie.

Opdracht 15

- Moeilijkheidsgraad: **
- Slu: 30 min.
- Suggesties / extra info:

Als verdieping kunt u aangeven dat kunst kan ontstaan door het:

- Vormgeven van verbeelding
- Vastleggen van persoonlijke ervaringen
- Uitdrukken van persoonlijke gevoelens
- Bewerkstelligen van communicatie

- Antwoorden:

a Vorm en formaat:

- een ruimtelijk / driedimensionaal beeld
- organische vormen
- asymmetrische vorm
- frontaal / voorkant is belangrijk
- massief / gesloten vorm
- kleiner dan levensgroot

Materialen en technieken:

- in klei gemodelleerd, gebakken en geglaazuurd

Kleur en licht-schaduwwerking:

- kleurig beeld met de nadruk op blauw, wit, huidskleur en bruin
- door het gebruik van veel plooiën in de stof ontstaat een sterke licht-donkerwerking

- b** De vrouw heet Maria en het kind heet **Jezus**. Het kind heeft **een appel (verwijzing naar de vrucht van de boom der kennis van goed en kwaad en naar zijn toekomstige roeping als verlosser van de erfzonde)** in zijn linkerhand en zijn rechterhand **wijst omhoog**. Het kind is naakt afgebeeld en de vrouw is gekleed in **een bruine jurk, blauwe mantel en witte hoofddoek**. De vrouw kijkt **naar het kind** en het kind kijkt **naar de toeschouwer / recht vooruit**.

- c** Dit beeld is gemaakt om **aanbeden te worden in een kerk**.

- d** Zeggingskracht: (hier vult de leerling zijn persoonlijke indruk in)

Opdracht 16

- Moeilijkheidsgraad: ***
- Slu: 30 min.
- Suggesties / extra info:

Voor elk van de disciplines dans, theater en muziek staan vijf fragmenten op de dvd. (Deze fragmenten zijn ook gebruikt bij opdracht 13 uit hoofdstuk 3, maar toen met een heel andere invalshoek.) Kies voor elke discipline het fragment dat u het meest geschikt vindt voor uw leerlingen.

Opdracht 17

- Moeilijkheidsgraad: **
- Slu: 10 min.
- Suggesties / extra info:

Laat de leerlingen eerst de afbeelding goed bekijken en de informatieve teksten lezen. Laat, indien mogelijk, meer afbeeldingen zien van het monument, zodat een beter begrip ontstaat. Eventueel kan Internet hierbij een zinvolle informatiebron zijn.

- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:

Als leerlingen het moeilijk vinden antwoorden te vinden bij de onderscheiden vormgevingsaspecten verdient het misschien aanbeveling de leerlingen in meer algemene zin te laten reageren op het monument. De antwoorden die dan worden gegeven kunnen gekoppeld worden aan de vormgevingsaspecten van het monument.

- Antwoorden:

a Bij deze opdracht nog eens toelichten wat er precies wordt verstaan onder vormgeving. De inhoud van de vragen geeft hierin al de nodige richting. Vergelijk eventueel aspecten van de vormgeving met aspecten van de voorstelling (zoals bijvoorbeeld in de Madonna op pagina 24).

b Antwoorden kunnen onder andere de volgende inhoud hebben:

- De gebruikte vormen: de balken kunnen bijvoorbeeld verwijzen naar doodskisten of naar grafzerken.
- De kleur: de neutraal grijze kleur stemt tot nadenken. Alle vormen hebben ook dezelfde kleur; hierdoor verdwijnt als het ware het onderscheid tussen individuen en worden de talloos anonieme doden benadrukt.
- De ordening: door de opstelling ontstaat als het ware een niet te overzien veld van objecten, waartussen het lopen is als in een doolhof. Er is geen begin en geen eind aan. Ook al is het aantal objecten eindig, hiermee is het niet te bevatten aantal van 6 miljoen slachtoffers gesymboliseerd.
- Het materiaal: beton is een massief materiaal met een meestal kille uitstraling. Hiermee is het onpersoonlijke benadrukt. Alle objecten hebben (onder andere) hierdoor geen identiteit. Ook met het materiaal zijn de vele onbekende doden gesymboliseerd.
- Het formaat: niet alleen het formaat van de balken, maar vooral het formaat van het hele veld zorgt ervoor dat de bezoeker van het monument overweldigd wordt door de enorme, niet te bevatten omvang. Eenzelfde gevoel zou altijd moeten bestaan als we denken aan het ongelooflijke aantal van 6 miljoen Joodse slachtoffers.
- De omgeving: midden in de stad, in het centrum, kun je als bezoeker bijna niet om dit monument heen. Daardoor word je als het ware gedwongen even stil te staan bij deze inktzwarte bladzijde uit de Duitse geschiedenis.

Opdracht 18

- Moeilijkheidsgraad: **
- Slu 10 min.
- Tips voor verdieping van de opdracht:

Om inzicht te krijgen in de vormgeving en betekenis van herdenkingsmonumenten kunt u de leerlingen vragen zelf voorbeelden van dergelijke monumenten aan te dragen. Dat kan variëren van een herdenkingsplaats voor een persoon die gestorven is door zinloos geweld tot de symbolische handeling van het oplaten van duizenden lampions ter herinnering aan de Tsunamislachtoffers.

- Antwoorden:

a Voor mogelijke antwoorden op deze vraag kunt u kijken bij de antwoorden die zijn geformuleerd bij opdracht 17. Deze hebben weliswaar allemaal betrekking op de vormgeving, maar bevatten voldoende verwijzingen naar de symbolische waarde van dit monument.

Verder geeft de tekst in het gekleurde kader aanwijzingen als:

- (...) kun je zelf beslissen tot hoever je doorgaat in de herinnering (...)
- (...) Zoals je ook het enorme aantal vermoorde joden niet begrijpen kunt.

b Laat leerlingen zowel argumenten voor als tegen formuleren. Benadruk dat ze hun antwoord motiveren. Gezien het controversiële karakter van het monument is een klassengesprek of klassikale discussie hier wellicht het meest geëigende didactische middel.

Opdracht 19

- Moeilijkheidsgraad: **
- Slu: 10 min.
- Suggesties / extra info:
Begrijpelijkerwijs zullen opdracht 17 en 18 eerst gemaakt worden, nadat eerst de inleidende informatie is doorgenomen. Het is echter ook interessant de leerlingen eerst blanco te laten reageren op datgene wat ze zien in de afbeeldingen en, wetende dat het hier een monument betreft, in opdracht 19a eerst te laten reageren op de begrijpelijkheid van de verschijningsvorm van het monument.
- Antwoorden:
 - a Zonder de uitleg die gegeven is door de makers van het monument en de toelichting in de bijgaande tekst zullen leerlingen de bedoeling van het monument zeer waarschijnlijk niet begrijpen. Om die reden is het zinvol leerlingen eerst alle kenmerken van het monument te laten opsommen die bijdragen aan het onbegrijpelijke karakter ervan. Vervolgens kunt u, deze kenmerken inventariserend, hieraan de betekenissen koppelen die in het monument besloten liggen.
 - b Het informatiecentrum onder het monument legt de bezoeker de bedoeling van het monument uit en de geschiedenis waaraan het monument verbonden is.

Opdracht 20

- Moeilijkheidsgraad: **
- Slu: 5 min.
- Tips voor verdieping van de opdracht:
Naar aanleiding van de hierboven weergegeven statements kunt u in staat zijn de discussie die ontstaat rondom opdracht 20 richting te geven. Laat leerlingen ook voorbeelden geven van monumenten die passen bij de bedoeling van de verschillende statements.
- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:
U kunt de beoordeling van de vraagstelling beperken aan de hand van de twee meest aan elkaar tegengestelde statements zoals hiervoor weergegeven.
- Antwoorden:
U kunt de discussie over de inhoud van deze vraagstelling enige richting geven met de volgende statements:
 - Een monument is een plechtig kunstwerk. Daarop moet je met gepaste eerbied reageren.
 - Een monument staat er voor iedereen. Je mag er op reageren zoals je zelf het beste lijkt.
 - Een monument is ook maar een ding. Al dat krampachtige gedoe leidt nergens toe.
 - Dit monument herinnert je aan de dood van talloze mensen. Maar het leven gaat gewoon door. Dus maak je op een alledaagse manier gebruik van het monument.
 - Dit monument nodigt je uit het op verschillende manieren te gebruiken. Waarom zou je daar dan moeilijk over doen?

Opdracht 21

- Moeilijkheidsgraad: ***
- Slu: 5 min.
- Suggesties / extra info:
Om het begrip 'zeggingskracht' eventueel te verhelderen verdient het aanbeveling de leerlingen nog eens de inhoud van de bladzijden 22 en 23 door te laten nemen.
- Antwoorden:
Er wordt wat betreft de zeggingskracht gevraagd naar het persoonlijke inzicht van de leerling. De leerling moet dat inzicht koppelen aan eigenschappen en/of kenmerken van het monument. Eigenschappen/kenmerken van het monument die de zeggingskracht nadrukkelijk kunnen bepalen zijn o.a. de volgende:
 - Het materiaalgebruik: beton
 - De neutraal grijze kleur
 - Het grote aantal balken/zuilen
 - De enorme omvang van het veld van balken/zuilen
 - De aanwezigheid van een informatiecentrumAls u over de juiste informatie beschikt, kunt u hierin ook de moeizame ontstaansgeschiedenis van dit monument betrekken. Deze geschiedenis, die leidde langs vele controverses, heeft mede bijgedragen aan de zeggingskracht van het monument.

Opdracht 22

- Moeilijkheidsgraad: ***
- Slu 50 min.
- Suggesties / extra info:

Om tot een goed resultaat te komen is het het meest zinvol de leerling(en) één beeld- of geluidsfragment tegelijk in zich op te laten nemen en dit vervolgens uit te werken op de aangegeven wijze.

Afhankelijk van de mogelijkheden en de organisatie in uw les hebben de leerlingen al dan niet voldoende tijd en/of gelegenheid om alle opdrachten te maken. Als u zich moet beperken tot een minder aantal opdrachten is het wenselijk toch verschillende kunstdisciplines aan de orde te laten komen.

- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:

Het zal niet voor alle leerlingen even gemakkelijk zijn om aspecten van vorm, inhoud en functie goed van elkaar te onderscheiden en te benoemen. Om dit proces zinvol te laten verlopen is een klassikale behandeling van enkele voorbeelden daarom aan te bevelen.

- Antwoorden:

a Dans

Modern ballet: Suzy Blok Ensemble, *Up at down*

Deze dansfilm werd gemaakt van de voorstelling *Looking up at down* (1997) van Suzy Blok en Christopher Steel. De voorstelling gaat over beslissende gebeurtenissen in de levensloop van mensen. Momenten van eenzaamheid, desillusie, passie, toenadering, angst of bedreiging van buitenaf, vormen het vertrekpunt voor de dans en muziek.

Vorm:

- Ruimte: theatertoneel, de dansers gebruiken een groot deel van de ruimte.
- Decor: fabriekachtige omgeving.
- Kostuums: alledaagse kleding, spijkerbroeken en zomerjurken.
- Belichting: vrij donker, groenachtige filters, iets meer licht op de plek waar wordt gedanst.
- Muziek: modern, veel herhalingen, viool/accordeon/cello, instrumentaal.
- Dansers: vier, twee jongens, twee meisjes.
- Beweging: veel sprongen, snelle bewegingen, grotendeels synchroon.

Inhoud:

- Zie hierboven, de inhoud is niet duidelijk herkenbaar in de dans.

Functie:

- Zie hierboven, de functie is niet duidelijk herkenbaar in de dans.

De verhouding tussen vorm, inhoud en functie:

- In de driehoek moet het grootste deel ingekleurd zijn voor vorm.

Zeggingskracht:

- De groep danst met veel energie en straalt levenskracht uit, alle leden zijn gelijkwaardig, er is geen sprake van een leider, er is ook geen sprake van emoties als verdriet, woede of agressie.

- Academisch (klassiek) ballet: Het Nationale Ballet, *Het Zwanenmeer*

Solist Sofiane Sylve danst hier de beroemde 32 fouettés (verlengde pirouettes), het staaltje van academisch kunnen.

Vorm:

- Ruimte: theatertoneel, ballerina gebruikt weinig ruimte: zij danst haar solo op dezelfde plek.
- Decor: paleis.
- Kostuums: toeschouwers: mooie/dure hofkleding; ballerina: donkerblauwe tutu, bovenlichaam en benen bloot.
- Belichting: totale toneel (feestelijk) uitgelicht met extra licht op de ballerina.
- Muziek: Tsjaikowsky, groot klassiek orkest, instrumentaal.
- Dansers: solodans van de ballerina.
- Beweging: 32 fouettés achter elkaar.

Inhoud:

- Sprookje van de prins Siegfried die verliefd wordt op de betoverde prinses Odette. Overdag is Odette een zwaan en 's nachts een mens. Odile is de kwaadaardige dochter van de tovenaars die Odette heeft betoverd. Odile probeert Siegfried te verleiden.

Functie:

- In dit fragment wil Odile indruk maken op Siegfried door een technisch heel moeilijke dans op te voeren.

De verhouding tussen vorm, inhoud en functie:

- Door 32 fouettés (moeilijk en knap) achter elkaar te dansen showt Odile haar kunnen. Dit wordt nog benadrukt doordat het publiek (en Siegfried) haar benen goed kan zien. Siegfried is daardoor onder de indruk van haar.

Zeggingskracht:

- Odile komt zelfverzekerd en daadkrachtig over, zelfs een beetje uitdagend en overtuigd van zichzelf.

- **Hiphop: Conny Jansen Danst, *Meet me a dancer***

Een *battle of dance* tussen de professionele moderne dansers van Conny Jansen Danst, de breakdancers van 010 BBoyz en studenten van de Rotterdamse Dansacademie. De dansers gaan op zoek naar verschillen en overeenkomsten tussen moderne dans en breakdance.

Vorm:

- Ruimte: theatertoneel, de drie dansers gebruiken alleen het voorste gedeelte van het toneel.
- Decor: nagenoeg leeg decor.
- Kostuums: alledaags, T-shirt en broek, twee zwart en een rood.
- Belichting: per danser twee sterke lampen vanuit het achterdoek naar de dansers en de zaal gericht: op het moment dat een danser opkomt gaan 'zijn' licht aan.
- Muziek: instrumentale hiphopmuziek, human beatbox / drumcomputer.
- Dansers: drie solisten.
- Beweging: breakdance met spinhead en windmill, ze dansen om de beurt, in dit fragment danst alleen de middelste rode jongen

Inhoud:

- De rode breakdancer laat de linker danser (die toe staat te kijken) zien wat hij allemaal voor knappe hoogstandjes kan maken. Na de rode danser komt rechts de derde (zwarte) danser op. Uit zijn manier van lopen kun je opmaken dat ook hij zal laten zien wat hij kan.

Functie:

- Verschillende dansers laten elkaar hun kunnen zien.

De verhouding tussen vorm, inhoud en functie:

- Doordat de drie dansers afzonderlijk hun solo dansen komt het competitie-element duidelijk over. Dat wordt nog versterkt doordat de toekijkende danser onbeweeglijk en geïnteresseerd in de richting van de dansende speler staat.

Zeggingskracht:

- Uit de houdingen van de linker, toekijkende danser en de middelste breakdancer spreekt iets van tegen elkaar opboksen, uitdagen, zien wie de beste technische hoogstandjes kan maken

- **Jazz-/musicaldans: Eddie de Bie, *Jazzles***

Les, gegeven door Eddie de Bie aan de jazz- en musicalopleiding aan de Hogeschool voor de Kunsten, Amsterdam. De les laat zien wat de techniek van jazzdance kan inhouden.

Vorm:

- Ruimte: gymzaal, alle dansers hebben hierin een plekje gezocht en staan ongeveer even ver verwijderd van hun voor- zij- en achterbuurman/vrouw.
- Decor: geen.
- Kostuums: alledaags, makkelijk om in te bewegen.
- Belichting: tl-verlichting in de zaal, verder geen speciale lampen.
- Muziek: live begeleiding van een drummer.
- Dansers: cursisten die les krijgen.
- Beweging: synchroon, opwarmingsoefeningen.

Inhoud:

- Geen.

Functie:

- Les nemen en jazzdance oefeningen doen.

De verhouding tussen vorm, inhoud en functie:

- Geen.

Zeggingskracht:

- Geen, behalve dan misschien het synchroon uitvoeren van de oefening waardoor je ziet dat er niet zomaar wat wordt gedaan.

–

b Koningskroon

Vorm:

Hoog kegelvormig, van boven afgerond hoofddekseel. Het oppervlak laat een, voornamelijk geometrische, decoratie zien die als volgt is opgebouwd:

- De onderste helft is gedecoreerd met een ruitvormig patroon. Aan de ‘voorzijde’ is in reliëf een kop aangebracht met een maskerachtig karakter.
- De bovenste helft heeft een gelaagde opbouw. Per laag wisselen decoraties elkaar af.
- Het geheel maakt een kleurige indruk, maar bij nadere beschouwing blijkt er sprake van een beperkt kleurgebruik.
- De decoraties zijn aangebracht door het aan elkaar rijgen van kralen. Deze techniek lijkt de kroon ook stevigheid te verlenen.

Inhoud:

- Het hoofddekseel is een kroon voor een koning (de Oba). Als zodanig is hij een statussymbool. De kroon is voorzien van medicijnen die de koning de kracht geven kwade machten te weerstaan.

Functie:

- Uit het voorgaande (inhoud) blijkt dat inhoud en functie nauw samengaan.

De verhouding tussen vorm, inhoud en functie:

- Inhoud en functie krijgen de meeste aandacht, alhoewel deze, voor een buitenstaander, niet afleesbaar zijn. Voor diezelfde buitenstaander – de westerse mens – is de vorm in eerste instantie het sterkst aanwezig door de aard van de vorm, decoratie en kleur.

Zeggingskracht:

- Voor het volk waarvan de drager van deze kroon koning is: de kroon verleent de drager absolute status. Door de bijzondere krachten die aan de kroon worden toegedicht, zal hij ook angst en ontzag inboezemen.
- Voor de vertegenwoordiger van de westerse cultuur: een inheems voorwerp dat door zijn versiering en toegevoegde voorstelling (maskerachtige kop) raadselachtig en geheimzinnig aandoet, maar een grote aantrekkingskracht uitoefent door het kleurige karakter.

c Ali B – Het leven van de straat

De complete songtekst vindt u in Bijlage 3.2.

2.5 CJP – MyTaste

Wat is MyTaste?

MyTaste is een apart gedeelte op de CJP-site waarin jij kan aangeven wat jouw smaak is. Als je *member* wordt, krijg je gratis een eigen pagina met elke dag de laatste info en nieuwtjes op het gebied van jouw smaak. Zoals je favoriete artiest, acteur, film, muziek, game, theatervoorstelling en nog veel meer! Om *member* te worden hoef je maar een paar vragen te beantwoorden over jouw smaak. Een soort smaaktest eigenlijk. De *MyTaste Console* rechts in je scherm is een soort mobieltje waarmee je jouw *Taste*-knoppen (zoals de knoppen *MyProfile*, *MyOpinion* en *MyStage*) kan bedienen. Het gebruik van *MyTaste* is gratis, zonder dat je wordt lastig gevallen met spam-mailtjes en reclame. Op *MyTaste* kun je ook andere members ontmoeten die zo ongeveer dezelfde smaak hebben als jij. Klik hiervoor op de *MyFriends*-knop op je *Console*. Je wordt hier aan elkaar voorgesteld door de functie *MySuggestedFriends*.

Hoe wordt je MyTaster?

Hoe word je MyTaster? Bedenk een naam of gebruik die van jezelf. Daarna bepaal je jouw voorkeuren op het gebied van film, muziek, theater etc. Je hoeft niet alles in te vullen, maar hoe meer je invult, hoe beter het systeem weet wat jij leuk vindt! Daarna moet je steeds een keuze maken uit twee plaatjes. Hiermee maak je op een grappige manier jouw profiel aan. Daarna ben je *member* en kun je de *MyTaste Console* gebruiken!

Alternatief of extra

Een website waar ook recensies voor en door jongeren te vinden zijn is www.deadline.nl.

Jongerenpersbureau Deadline is in 2003 opgericht door Bekijk 't. Bij Deadline geven jongeren hun mening over kunst, cultuur en media.

Deadline-redactieleden zijn veertien tot twintig jaar. Een keer per maand komen zij bij elkaar in Amsterdam om nieuwe onderwerpen te bespreken. Naast deze vergaderingen krijgen de redactieleden journalistieke workshops, zoals interviewtechnieken, recensies en sfeerverslagen of creatief schrijven.

Deadline wil de schakel zijn tussen de mening van jongeren en de media. Zoals de Bekijk 't redactie al sinds april 2001 iedere maandag in *Spits* schrijft over theater, spannen zij zich in ook de stukken die op Deadline gepubliceerd worden in de nabije toekomst door te plaatsen naar reguliere media.

Op de Deadline-website staan tientallen recensies van de Deadline-redactieleden in de rubrieken film & tv, muziek, theater & dans, boeken, expo, video en meer. Een prima aanleiding om te zien op basis waarvan de leerlingen hun keuze en voorkeuren bepalen.

Opdracht 23

- Moeilijkheidsgraad: *
- Slu: 10 min.
- Tips voor verdieping van de opdracht:
 - Laat de leerlingen elkaar interviewen over hun smaak.
 - Laat leerlingen in een recensie hun culturele activiteit vergelijken met andere culturele activiteiten. Laat in de vergelijking zien wat goed was en wat beter kan.

2.6 De kaart van jouw culturele omgeving

Algemene informatie

Groepjes van drie tot vier leerlingen maken in deze opdracht met elkaar een papieren of een digitale collage. Spreek dit duidelijk met de klas af. Ook de werkplek moet duidelijk zijn: een lokaal beeldend of het computerlokaal / het open leer centrum. Een combinatie van geprinte teksten en afbeeldingen in een collage kan natuurlijk ook. Geef duidelijk de keuzemogelijkheden voor de leerlingen aan.

Doel van deze opdracht is dat de leerlingen:

- met elkaar de culturele ervaringen en kennis over de culturele infrastructuur verzamelen en deze complementeren met nieuwe gegevens,
- een beeldende verwerking van de verzamelde gegevens maken,
- een culturele kaart 'op groot formaat' maken waarin ze de namen van de instellingen, de functies, de kenmerken en de plaats in de omgeving vermelden.

Van belang is dat er goede afspraken worden gemaakt over de verdeling van de werkzaamheden. U kunt per groepje een voorzitter en een secretaris (die de afspraken vastlegt) benoemen. Om te voorkomen dat leerlingen 'meeliften' kunt u bepalen dat de individuele inbreng per leerling achteraf beoordeeld wordt op:

- het luisteren naar de ideeën van anderen in de groep
- het helder en duidelijk naar voren brengen van ideeën,
- het nemen van initiatieven
- het stimuleren van de anderen
- het helpen om in de groep conflicten op te lossen

In Bijlage 3.3 vindt u een beoordelingschema voor samenwerking dat de leerlingen zelf kunnen invullen.

Een programma van eisen voor de culturele kaart kunt u met de leerlingen opstellen en wordt bepaald door de situatie van de school. Neem in ieder geval mee:

- de volledigheid van de informatie
- de vorm: speciale aandacht voor de compositie, de kleur, enz.?
- de functie: bruikbaar voor anderen; duidelijkheid, leesbare teksten
- het samenwerken

Opdracht 24

- Moeilijkheidsgraad: **
- Slu: 100 min.
- Suggesties / extra info:

Suggesties voor leerlingen die iets anders willen dan een tweedimensionale kaart.

- Een tas met een opdruk van een stadsplattegrond waarin folders van culturele instellingen zijn verzameld. De folders zijn met een touwtje verbonden aan de plek op het plattegrondje.
- Een beschrijving van de route door de stad langs de culturele instellingen.
- Een spel waar de culturele instellingen op de plek moeten komen te staan op een stadsplattegrond (door middel van vragen en antwoorden kom je bij de plek)
- Een kwartetspel waar culturele instellingen zijn verbonden aan plaats en kenmerken
- Culturele website van de stad maken met een clickoptie achter de culturele instellingen.
- Tips voor verdieping van de opdracht:
Maak een lijstje met gegevens die in ieder geval op de kaart terug te vinden moeten zijn:
 - een afbeelding van het gebouw
 - soort instelling
 - de straat en huisnummer
 - openingstijden
 - toegangsprijs
 - selectie van wat er komend jaar geprogrammeerd is
- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:
Afhankelijk van de situatie kunt u, als de school gelegen is in een grote stad, bijvoorbeeld de stad verdelen over de groepen in de klas. Of de soorten instellingen verdelen; musea, de theaterinstellingen, poppodia, enz.

2.7 En nu ... op stap!

Algemene informatie

Het stappenplan in het boek wijst de leerling in principe de weg bij het organiseren van een culturele activiteit. U zult hieraan wellicht toch enige leiding willen geven, al was het maar omdat het in uw schoolsituatie wenselijk is met een complete groep leerlingen (een klas, een leerjaargroep) de bedoelde activiteit(en) te ondernemen.

In dat geval is het wellicht aan te bevelen de verschillende voorbereidende activiteiten te verdelen over (groepjes) leerlingen, zodat iedereen een bijdrage levert aan de organisatie.

Afgezien van stap 1, bieden de overige stappen voldoende aanknopingspunten voor een dergelijke organisatorische verdeling. Deze heeft niet alleen tot doel dat er een activiteit wordt ondernomen die voor iedereen aansprekend is, maar die tevens garandeert dat iedereen voldoende en betrokken participeert.

Dvd

Wilt u in de voorbereiding meer aandacht besteden aan de kunstdiscipline die uw leerlingen gaan bezoeken? Of wilt u de leerlingen eerst breed informeren voordat ze een keuze gaan maken?

Daarvoor kunt u gebruik maken van de filmpjes bij Hoofdstuk 7 op de dvd. Aan de volgende kunstdisciplines wordt op aansprekende wijze aandacht besteedt:

Beeldende Kunst; Architectuur en Industriële vormgeving; Fotografie; Theater; Film en Televisie; Muziek; Dans. (Deze filmpjes zijn eerder vertoond op de video *Bekijk 't met Palet*, bij *Palet CKV voor het vmbo*.)

Internettips bij stap 2

Algemeen

www.cjp.nl

www.bekijkt.nl

ckv-projecten voor middelbare scholieren; een jongerenredactie schrijft op de site recensies over theatervoorstellingen, concerten, films, boeken en cd's
het 'jongerenpersbureau' van Bekijk 't.

www.deadline.nl

Dans

www.dansserver.nl

Alles over de Nederlandse dans: nieuws, agenda, gezelschappen en meer.

www.dansweb.nl

Gespecialiseerd in cultuurdans en amateurdans; veel links naar hedendaagse dans, zoals hiphop.

Dansgezelschappen die ook speciale CKV-activiteiten aanbieden:

www.connyjanssendanst.nl

moderne dans

www.danceunit.nl

moderne dans

www.het-ballet.nl

Het Nationale Ballet, academisch ballet en moderne dans

www.introdans.nl

academisch ballet en moderne dans

www.dechatel.nl

moderne dans

www.ndt.nl

Nederlands Dans Theater, voornamelijk moderne dans

www.scapinoballet.nl

voornamelijk moderne dans

www.danceworksrotterdam.nl

moderne dans

www.rogie-company.nl

moderne dans

www.intdanstheater.nl

het Internationaal Danstheater, cultuurdans

www.aya.nl

grensoverschrijdende danstheatervoorstellingen voor jeugd en jongeren. Via de site worden jongeren uitgenodigd hun mening over een voorstelling te geven en kunnen ze vragen stellen aan de dansers/spelers

www.destilte.nl

dansvoorstellingen gericht op kinderen

www.theatergroepdinx.nl

dans- en theatervoorstellingen, vooral gericht op jongeren (12+)

www.ish-events.com

moderne dans gecombineerd met o.a. skaten en andere, voor het theater ongebruikelijke disciplines

www.artisjok020.nl

(dans)theater voor en door jongeren

www.rotterdamslef.nl

klassieke theatertradities vermengd met expressievormen van de straat

Theater

www.theater.pagina.nl	handige startpagina voor alles wat met theater te maken heeft
www.theater.nl	theater-, concert-, filmagenda
www.moose.nl	‘alles over theater’, met minirecensies voor en door ‘Moosers’ en een grappige festivalpersoonlijkheidstest
www.musicalfan.net	geeft alle informatie over musicals in de Benelux
www.cabaretweb.nl en www.cabaretmagazine.nl	informatie over cabaretiers en voorstellingen, mogelijkheid tot cabaret-downloads

Theaters waar voorstellingen te zien zijn in een voor jongeren aansprekende omgeving en theaterproducenten die veel aandacht besteden aan dans en theater voor jongeren:

www.theaterzuidplein.nl	Theater Zuidplein, Rotterdam
www.melkweg.nl	De Melkweg, Amsterdam
www.korzo.nl	Korzo, Den Haag
www.actpact.nl	organiseert voorstellingen voor jongeren in Amsterdam
www.stipproducties.nl	theaterbureau en producent van voorstellingen voor een jong publiek

Muziek

www.concert.nl	concert-, theater-, filmagenda
www.festivalinfo.nl	over festivals in de Benelux
www.podiuminfo.nl	overzicht van concerten/festivals in de zalen van het clubcircuit
www.popinstituut.nl	veel achtergrondinformatie over popmuziek en –artiesten (o.a. een encyclopedie), maar ook een uitgebreide concert- en festivalagenda

Film

www.film.nl	film-, theater-, concertagenda
www.film.pagina.nl	heel veel links naar andere filmsites
www.cinema.nl	recensies, agenda, ook van films op televisie
www.filmkrant.nl	besprekingen van alle films die in Nederland uitkomen, met name de ‘betere’ film. Ook achtergrondartikelen en interviews.
www.moviezone.nl	voor jongeren geselecteerde films draaien in verschillende MovieZone-theaters in het land. Op de site staat uitgebreide achtergrondinformatie bij de films.

Opdracht 25

- Moeilijkheidsgraad: *
- Slu: 15 min.

Opdracht 26

- Moeilijkheidsgraad: **
- Slu: 30 min.
- Suggesties / extra info:

Voor het maken van deze opdracht kunt u het verslagformulier *Cultuurverslag* kopiëren dat u in Bijlage 3.4 aantreft. Het verdient aanbeveling de leerling enige toelichting te geven bij het invullen van het formulier. Vooral het invullen van aspecten van de vormgeving zal voor menige leerling nog moeilijk zijn. Om wat dit betreft de leerlingen goed op de hoogte te hebben kunt u verwijzen naar voorbeelden die gegeven zijn op de bladzijden 22, 23, 24, 25, 26, en 28 van het leerlingboek.

Wanneer van tevoren vaststaat dat u met een klas of groep een bepaalde activiteit gaat ondernemen, heeft u natuurlijk de mogelijkheid de leerlingen enige aandachtspunten aan te reiken die specifiek voor die activiteit verwijzen naar aspecten van de vormgeving.

Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:

Wanneer een klas of groep eenzelfde activiteit gezamenlijk heeft ondernomen kunt u overwegen het verslagformulier klassikaal in te vullen. Eventueel verdeelt u hierbij het benoemen van vorm, inhoud, functie en zeggingskracht over verschillende groepjes. Naderhand kunnen deze bevindingen getoetst worden aan de ervaringen van de overige leerlingen om tot een evenwichtig verslag te komen.

2.8 Vertel het een ander

Opdracht 27

- Moeilijkheidsgraad: *
- Slu: 5 minuten
- Suggesties / extra info:
Leerlingen proberen hier hun bericht in sms-taal weer te geven. Laat de leerlingen eventueel hun sms-jes op een apart blaadje schrijven en deze bij elkaar op een wand verzamelen.

Opdracht 28

- Moeilijkheidsgraad: ***
- Slu: 25 min.
- Suggesties / extra info:
Deze opdracht zullen weinig leerlingen zonder meer kunnen maken. Hij doet beroep op het beheersen van de begrippen vorm, inhoud en functie, en veronderstelt een zeker analytisch vermogen.
Om die reden is het aan te raden dat u zelf een drietal recensies verzamelt over verschillende culturele activiteiten en daarin, naar analogie van de opdracht, de betreffende elementen accentueert. Bespreek deze recensies met de leerlingen om hen de opdracht te verduidelijken en ze te helpen deze elementen in een recensie te traceren.
- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:
Vermenigvuldig een recensie en deel deze uit aan de klas. Laat een groepje leerlingen alleen zoeken naar opmerkingen over de vorm, andere groepjes naar opmerkingen over inhoud en functie. Bespreek het resultaat met de klas en laat de juiste bevindingen alsnog gecombineerd in de recensie markeren.

Opdracht 29

- Moeilijkheidsgraad: **
- Slu: 30 min.
- Suggesties / extra info:
Om deze opdracht met succes te kunnen maken heeft de leerling in ieder geval het ingevulde cultuurverslag uit opdracht 26 nodig. Hieruit haalt hij de noodzakelijke gegevens om de recensie te schrijven.
Om tot een bevredigend resultaat te komen is het van belang dat u de leerlingen enige schrijfinstructies geeft. Dit om te voorkomen dat de recensie een droge opsomming van feiten wordt zoals die wellicht in het cultuurverslag zijn opgenomen. In overleg met de docent Nederlands zijn er eenvoudige richtlijnen te geven voor het schrijven van een lezenswaardige recensie die toch alle elementen bevat die in de opdracht als voorwaarde zijn gesteld.
- Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:
U kunt besluiten de recensie in twee- of drietalen te laten opstellen en uiteindelijk gezamenlijk te laten uitwerken.

2.9 Handen uit de mouwen!

Algemene informatie

In dit hoofdstuk wordt praktisch gewerkt. Een werkstuk of een presentatie kan in principe alle kunst disciplines bevatten, maar u bent vrij om dit in te perken.

Het thema van de werkstukken en/of presentaties wordt door de klas gekozen. Leidraad hiervoor zijn de thema's die een rol speelden bij de culturele activiteit die de klas samen ondernomen heeft. Zo speelt de culturele activiteit een rol in het denken naar het praktische werk. Als dit voor leerlingen moeilijk zichtbaar is kunt u natuurlijk helpen. Wanneer de leerlingen vervolgens kunnen kiezen uit één van de thema's, wordt aangesloten bij de belevingswereld.

Met de hele klas aan één thema werken zal een gevarieerd beeld van dat thema opleveren. Daarmee ontdekken leerlingen de vele mogelijkheden binnen één thema.

Een voorbeeldlessenreeks:

Stap 1

- 5 min. Docent legt uit wat een thema is
- 7 min. Docent benoemt samen met de leerlingen de thema's van de culturele activiteit
- 5 min. Leerlingen kiezen één thema
- 5 min. Groepjes maken en eventueel smaak bepalen

Stap 2

- 10 min. Brainstormen
- 30 min. Verzamelen (kan ook als huiswerk)

Stap 3

- 20 min. Kiezen en bespreken met de docent

Stap 4

- 2 uur Onderzoeken en experimenteren

Stap 5

- 3 uur Uitvoeren

Opdracht 30

- Moeilijkheidsgraad: **
- Slu: 200 – 350 min.
- Suggesties / extra info:

In stap 3 geeft u de randvoorwaarden. U kunt eventueel een aantal disciplines uitsluiten. De beschikbare tijd en het niveau van de leerlingen bepalen de beoordelingscriteria. Het is daarom belangrijk om leerlingen die beoordelingcriteria uit te leggen.

Beoordelingscriteria van eenvoudig naar moeilijk:

- Het thema is herkenbaar.
 - Het thema (en de smaak) is/zijn herkenbaar.
 - Het thema (en de smaak) is/zijn goed verbeeld.
 - Het thema (en de smaak) is/zijn op een bijzondere manier verbeeld.
 - Het thema (en de smaak) is/zijn op een bijzondere manier verbeeld en het geheel is goed gepresenteerd.
 - Criteria als samenwerking, materiaalgebruik, originaliteit, afwerking en opruimen kunnen ook een rol spelen.
- Tips voor verdieping van de opdracht:
Als het thema gekozen is kan de opdracht een extra dimensie krijgen door er ook een smaak (zoals gebruikt in Hoofdstuk 3, opdracht 13) aan te verbinden. Elke smaak heeft zijn eigen kenmerken en geeft 'kleur' aan het thema. Laat de leerlingen kiezen uit bitter, zoet, zuur, flauw en scherp.
 - Tips voor vereenvoudiging van de opdracht:
Beperk de mogelijkheden; bijvoorbeeld alleen dans of alleen dichtkunst.
Maak het thema zo concreet mogelijk, door allerlei voorbeelden te verzamelen (symbolen, clichés of bekende verbeeldingen).

2.10 De presentatie

Algemene informatie

Doel van de groepspresentatie is dat leerlingen hun werk leren presenteren. Inventariseer de basisschoolervaringen en de mogelijkheden die er binnen uw situatie zijn (klaslokaal of bijvoorbeeld de aula?). Laat de groepjes vooraf onderzoeken welke presentatievormen in aanmerking komen. Aansluitend kiezen de leerlingen een presentatievorm die recht doet aan de kwaliteit en inhoud van het vervaardigde product en de betrokken leerlingen.

Indien van toepassing kunt u de leerlingen ook laten reflecteren op het doorlopen (groeps)proces.

Maak afspraken met de klas over tijd, inzet van alle groepsleden, mogelijke presentatievormen in relatie tot de beschikbare ruimte, gebruik van hulpmiddelen (microfoon, licht, wissellijsten,) enz.

Opdracht 31

- Moeilijkheidsgraad: **
- Slu: 100 min. (voorbereiding (50 min.) en uitvoering (50 min.) praktisch)
- Suggesties / extra info:

Het verzorgen van presentaties komt bij veel vakken op school voor. Een goede presentatie is altijd prettig om te zien.

Maar wanneer is iets een goede presentatie?

In Bijlage 3.5 staat een aantal tips die de leerlingen kunnen gebruiken bij het voorbereiden en uitvoeren van hun presentatie.

2.11 Afsluiting

Algemene informatie

Het beoordelen van eigen werk en doorlopen proces staan centraal in de afsluiting van deze module. Dit kan snel en oppervlakkig door het invullen van *De 2-minutentest* en opdracht 33. Als u wat dieper op het beoordelen in wilt gaan kunt u een uitgebreidere beoordeling laten uitvoeren.

De 2-minutentest is een aardigheidje waarmee de leerlingen hun eerste reactie en mening kwijt kunnen. Wat ze als leuk hebben ervaren, de grootste ontdekking van het project en waar ze zich nu verder in willen bekwamen komt ook naar voren.

Het beoordelen van de zeggingskracht van de producten is sterk afhankelijk van de kunstvorm die door de groep gekozen is. Ook het beoordelen van de presentatie wordt bepaald door de inhoud en de gekozen vorm.

In Bijlage 3.6 vindt u een formulier waarmee de leerlingen hun wijze van samenwerken kunnen beoordelen.

In Bijlage 3.7 vindt u een formulier voor eindbeoordeling. Dit kunt u desgewenst kopiëren en na afloop van elke activiteit door de individuele leerling laten invullen. Het verschaft u inzicht in hoe de leerling zichzelf inschat.

Opdracht 32

- Moeilijkheidsgraad: *
- Slu: 10 minuten

Opdracht 33

- Moeilijkheidsgraad: *
- Slu: 10 min.

3 Bijlagen

3.1 De Cultuurtest

Als het goed is, heb je nu al een aardig idee van wat kunst en cultuur is en wat het voor je kan betekenen. Eens kijken hoe jij uit deze test komt!

- a** Geef je mening over de volgende uitspraken door telkens het antwoord te kiezen dat jij erbij vindt passen.
b Tel de punten van de antwoorden bij elkaar op en vergelijk de uitkomst met de uitslag. Ben je een cultuurkanjer of een cultuurbarbaar?

- 1 Cultuur is iets van andere en vooral vreemde volken.
 - A Ja, dat kom je alleen op reis in Turkije, Marokko en China tegen. (1)
 - B Natuurlijk niet, cultuur is van alle volken. (5)
 - C Kan best; waar komen anders al die winkels met buitenlandse artikelen vandaan? (3)

- 2 Als ik op vakantie ben, bezoek ik wel eens een museum.
 - A Ja, leuk toch? Zie je nog eens interessante dingen die je hier niet ziet. (5)
 - B Nou ja, als mijn ouders dat nou per se willen ga ik wel mee. (3)
 - C Ik kijk wel uit. Mij te saai. (1)

- 3 Koken is ook een vorm van kunst.
 - A Inderdaad. Een goede kok kan van een maaltijd een waar kunstwerk maken. (5)
 - B Onzin. Iedereen kan een pizza opwarmen. (1)
 - C Ik heb al de grootste moeite om fatsoenlijk een ei te bakken. (3)

- 4 Goede kunst maken is een vak apart.
 - A Met een beetje oefening kan iedereen er wat van bakken. (3)
 - B Natuurlijk. Om goede kunst te maken komt er heel wat vakmanschap bij kijken. (5)
 - C Dacht het niet. Iedereen kan een kunstje opvoeren. Kijk maar op de televisie. (1)

- 5 Een Mondriaan maken? Dat kan toch iedereen. Geen kunst aan!
 - A Inderdaad. Op naar de verfwinkel. Drie kleuren verf, een rol tape en een kwast en klaar is Kees, eh... Piet! (1)
 - B Ik denk inderdaad dat Mondriaan het zichzelf niet erg moeilijk heeft gemaakt. (3)
 - C Nou, ik weet het niet. Die Mondriaan heeft er lang over gedaan om zo'n 'makkelijk' schilderij te maken. (5)

- 6 Smaak voor kunst en cultuur kun je ontwikkelen.
 - A Ben je gek, je hebt het of je hebt het niet. (1)
 - B Ja? Moet dat dan zo nodig? (3)
 - C Dat denk ik wel, maar je moet er wel wat moeite voor willen doen. (5)

- 7 Kunst en cultuur zijn waardevol voor elk mens.
 - A Mee eens. Zonder kunst en cultuur is het leven kleurloos. (5)
 - B Het hangt er maar van af of je er interesse in hebt. (3)
 - C Denk je nou echt dat iedereen zo nodig iets moet met kunst en cultuur? Dat geloof je toch zelf niet! (1)

- 8 Carnaval, suikerfeest en kerstmis hebben niets met cultuur te maken.
 - A Inderdaad. Gewoon een paar feesten en verder niets. (1)
 - B Zou het echt? Daar heb ik me nooit eerder in verdiept. (3)
 - C Natuurlijk. Aan feesten en vieringen herken je veel van een volk. (5)

- 9 Kunst zal altijd blijven.
 - A Dat mag ik hopen. Kunst is een belangrijke manier voor mensen om zich te uiten. (5)
 - B Zou het echt met al die technische ontwikkelingen? (3)
 - C Ik hoop het niet. Ik krijg hier al slaap van. (1)

10 Zonder cultuur kan een mens ook leven.

- A Misschien wel. Het belangrijkste is dat je goed bent opgeleid. (3)
- B Nee, natuurlijk niet. Cultuur bepaalt de hele maatschappij. (5)
- C Ja hoor. Brood op de plank, dak boven je hoofd en wat afleiding. Moet lukken. (1)

Puntentelling

Vraag	Punten
1 A	1
1 B	5
1 C	3
2 A	5
2 B	3
2 C	1
3 A	5
3 B	1
3 C	3
4 A	3
4 B	5
4 C	1
5 A	1
5 B	3
5 C	5

Vraag	Punten
6 A	1
6 B	3
6 C	5
7 A	5
7 B	3
7 C	1
8 A	1
8 B	3
8 C	5
9 A	5
9 B	3
9 C	1
10 A	3
10 B	5
10 C	1

Uitslag

- 0 - 10 punten: Cultuurbaar! Ga je schamen in een hoekje!
- 10 - 25 punten: Je leidt aan acute cultuurarmoede. Een culturele injectie zou je goed doen.
- 25 - 35 punten: Je culturele leven is nogal magertjes. Kijk eens om je heen en doe je ogen en oren open!
- 35 - 45 punten: Hartstikke goed! Jouw culturele hart klopt er al lustig op los.
- 45 - 50 punten: Cultuurkanjer! Met jou kun je tenminste op stap!

3.2 Ali B – Het leven van de straat

Refrein (2x)

Het leven dat we leven is het leven van de straat
Macht en geld is waar het leven over gaat
Wie geeft je liefde en wie geeft je haat
Wie wordt je vijand en wie wordt je maat

Couplet 1:

Het gaat om je geld / eh yo ik sta soms versted / dat de mens zo intens kan jagen op je do / Zich gedragen als een ho / die op zoek is naar een klant / met een dikke pak geld en een mager verstand / vecht voor je recht anders sta je aan de kant / vecht voor je recht vriend waar je ook belandt / je staat sterk / op je werk / ook op straat wordt gemerkt / dat niemand moet fokken want de bom staat op scherp / BOEM BOEM / Begin te knallen op die ballen / Toon geen genade laat die motherfuckers vallen / Ze willen me bedreigen? / Nou dit is wat ze krijgen / de harde aanpak want ik laat die flickers zwijgen / Zwijgen voor het leven als je mond wordt gesnoerd / en je lelijke rotkop in de stront wordt gepeerd / Hardcore dat is waar we voor staan / het zijn de wetten van de straat ik ben een Thugmarokkaan!

Refrein (2x)

Het leven dat we leven is het leven van de straat
Macht en geld is waar het leven over gaat
Wie geeft je liefde en wie geeft je haat
Wie wordt je vijand en wie wordt je maat

Couplet 2

Wie zijn m'n vrienden en wie zijn de slangen / Hoe kan ik ze herkennen als ze mij willen vangen / in hun val / ik val / steeds dieper in een dal / maar ik kom eruit want mij krijgen ze niet klein / Spring voor een trein als je mij niet meer wilt zien / want nu ik ben gekomen zal ik blijven in de scène / rij over je heen zwaar als een bulldozer / Ali B te commercieel ik weet niet wat je lult gozer / Tuurlijk maak ik geld ik ben blij met elke cent / maar als underground mokro zal ik blijven wie ik ben / Veel wijven die ik ken / vonden mij een crimineel / nu staan ze in de rij geloof mij het zijn er veel / maar ik ben niet dom / dus draai je heel gauw om en maak rechtsomkeer / want als ik slecht presteer / ben ik niet interessant / voor jullie m'n hand / met een dikke middelvinger jullie vallen door de mand!

Refrein (2x)

Het leven dat we leven is het leven van de straat
Macht en geld is waar het leven over gaat
Wie geeft je liefde en wie geeft je haat
Wie wordt je vijand en wie wordt je maat

Couplet 3

Negers en Turkoes / tata's en mokro's / yugo's en anti's ze klappen die jonko's / Drinken die whisky / maar ik blijf nuchter / regel mijn business en bounce met je zuster / Beruchter dan velen / hoe stoer gaan ze praten / Het zijn criminelen / geen moer mee te maken / mijn broer regelt zaken / met zwaardere gasten / Altijd voorbereid ik ben klaar voor die gasten / Van mij mag je komen je geeft me die haat / maar ik stuur je terug met het zweet in je naad / Boek nog steeds resultaat / ook al kom ik te ruff / wees niet dom doe niet tof / of verdwijn net als stof / in de wind / wat je vindt / interesseert mij geen reet / opgegroeid op de straat het is maar dat je het weet / Ik kom als een komeet / die de aarde laat beven / sukkel maak je klaar want dit is het straatleven!

3.3 Beoordelingsschema voor het werken in een groep

Zelf-evaluatie voor het werken in een groep						
Naam leerling :						
Groep		++	+	±	-	--
1	Ik luisterde naar de ideeën van anderen in de groep					
2	Ik bracht mijn ideeën helder en duidelijk naar voren					
3	Ik nam initiatieven					
4	Ik leverde een belangrijke bijdrage					
5	Ik stimuleerde de anderen					
6	Ik hielp mee conflicten op te lossen in de groep					

3.4 Formulier Cultuurverslag

1 Eerste indruk

Wat vond je ervan? mooi / interessant / spannend / lelijk / fantasieloos / saai / _____

Waardoor is dit jouw indruk? _____

2 Vorm

Wat heb je gezien, gehoord of beleefd? _____

Hoe zag het eruit? Met welke middelen heeft de maker, hebben de acteurs, de musici (enzovoort) de inhoud aan jou duidelijk gemaakt?

3 Inhoud

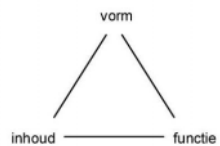
Schrijf in je eigen woorden op wat de inhoud was van wat je hebt gezien, gehoord of beleefd. Waarover ging het? Wat werd er verteld of duidelijk gemaakt? Welke gevoelens werden uitgebeeld?

4 Functie

Is het kunstwerk (wat het ook is) gemaakt of uitgevoerd met een bepaalde bedoeling? Weet jij welke? En kun je ook bedenken waarom dat zo is? Vertel het in je eigen woorden.

5 De verhouding tussen vorm, inhoud en functie

Teken met drie verschillende kleuren in de driehoek aan hoe belangrijk volgens jou vorm, inhoud en functie van het kunstwerk zijn.

6 Zeggingskracht

Kijk hoe je de driehoek hebt ingekleurd. Wat weet je nu over de zeggingskracht van het kunstwerk? Of: wat wil de kunstenaar volgens jou met dit kunstwerk bereiken?

7 Indruk achteraf

Is je eerste indruk veranderd na je onderzoek? Ja / Nee

Waardoor komt dat? _____

3.5 Tips bij de presentatie

Het verzorgen van presentaties komt bij veel vakken op school voor. Een goede presentatie is altijd prettig om te zien. Maar wanneer is iets een goede presentatie? Hieronder staan een paar tips die je kunt gebruiken bij het voorbereiden en uitvoeren van je presentatie.

Vorbereiding

- Bedenk steeds *waarom* je iets wilt laten zien of vertellen: maak keuzes!
- Bedenk met elkaar heel goed *hoe* jullie werk het beste tot zijn recht komt.
- Kies en gebruik indien nodig passende hulpmiddelen: belichting, media (= video, film, computer, ed.), poster, overhead, enz.
- Overleg met elkaar, verdeel de taken, schrijf dit op en houd je eraan!
- Spreek af wie het startsignaal geeft.
- Schrijf op wat je gaat doen of zeggen en lees dit een aantal keren goed door.
- Maak een briefje met belangrijke woorden in de juiste volgorde.

De inhoud en vorm van de presentatie

Vul, voordat je gaat overleggen, eerst zelf in hoe jij de presentatie wilt uitvoeren. Overleg pas daarna met je groepje hoe jullie met elkaar gaan presenteren.

- 1 Beschikbare voorbereidingstijd: _____
- 2 Beschikbare presentatietijd: _____
- 3 Wat vind jij belangrijk om te laten zien? _____

- 4 Hoe wil jij dat de presentatie er uit ziet? _____

- 5 Hoe wil jij het proces laten zien? _____

Uitvoering

- Bedenk je steeds dat jullie presentatie gewoon fantastisch zal gaan!
- Concentreer je goed en let op het startsignaal.
- Haal een keer diep adem voor je begint.
- Let op elkaar, luister goed naar elkaar en wacht met iets te zeggen of te doen tot de ander klaar is.
- Spreek rustig en hard genoeg.
- Beweeg gecontroleerd.
- Kijk rond en kijk je medeleerlingen zo veel mogelijk aan .
- Wacht als jullie klaar zijn even en loop niet meteen weg.

3.6 Beoordeling samenwerking

Eigen beoordeling samenwerking in de groep						
		++	+	±	-	n.v.t
1	<i>Ik luisterde naar de ideeën van anderen in de groep</i>					
2	<i>Ik bracht mijn eigen ideeën helder en duidelijk naar voren</i>					
3	<i>Ik nam initiatieven</i>					
4	<i>Ik leverde een belangrijke inhoudelijke bijdrage</i>					
5	<i>Ik stimuleerde de anderen</i>					
6	<i>Ik hielp mee conflicten op te lossen</i>					
7	<i>Ik hield me aan de afspraken</i>					
Totaal beoordeling samenwerking						

Vraag aan twee groepsleden om jouw inbreng in de groep te beoordelen.

Laat ze dat hieronder invullen:

Beoordeling samenwerking door groepsleden		Naam beoordelaar:					Naam beoordelaar:				
		++	+	±	-	nvt	++	+	±	-	nvt
1	<i>Luisterde naar de ideeën van anderen in de groep</i>										
2	<i>Bracht eigen ideeën helder en duidelijk naar voren</i>										
3	<i>Nam initiatieven</i>										
4	<i>Leverde een belangrijke inhoudelijke bijdrage</i>										
5	<i>Stimuleerde de anderen</i>										
6	<i>Hielp mee conflicten op te lossen</i>										
7	<i>Hield zich aan de afspraken</i>										
8	<i>Gouden tip: wat zou je moeten verbeteren bij het samenwerken?</i>										
Eindbeoordeling samenwerking											

Samenwerking

Komen de beoordelingen een beetje overeen? Zijn er verschillen te zien? Welke verschillen zijn dat?

Er zijn *geen* / *een paar* / *veel* verschillen bij de beoordeling van de samenwerking. Dat komt omdat:

3.7 Eindbeoordeling

Namen groepsleden:

1 _____ 2 _____

2 _____ 4 _____

5 _____ 6 _____

Algemene indruk:
Schrijf iets over de kwaliteit van jullie uitwerkingen van de opdrachten. Ben je tevreden over dat wat jullie bedacht hebben, over de inhoud van jullie werk? Ben je tevreden over hoe het werk er uiteindelijk uitziet: over de vorm van jullie werk? Licht je antwoorden toe.

Inhoud: _____

Vorm: _____

		Zelfbeoordeling					Docent				
		++	+	±	-	nvt	++	+	±	-	nvt
1	Cultureel zelfportret										
2	Wat is kunst, wat is cultuur?										
3	Een kwestie van smaak										
4	Spreekt het je aan of niet?										
5	CJP - MyTaste										
6	De kaart van jouw culturele omgeving										
7	En nu ... op stap!										
8	Vertel het een ander										
9	Handen uit de mouwen!										
10	De presentatie										
Eindbeoordeling											

3.8 Het leergebied Kunst en cultuur - Kerndoelen

Karakteristiek

In het leergebied Kunst en cultuur verdiepen en verbreden leerlingen hun kennismaking met kunstzinnige en andere culturele uitingen. Zij verkennen en exploreren daarbij hun eigen productieve mogelijkheden. Ze leren bovendien oog krijgen voor kunstzinnige en culturele diversiteit in de Nederlandse samenleving en de diverse culturen in de wereld.

Het leergebied sluit aan op de kerndoelen van het leergebied Kunstzinnige oriëntatie van het basisonderwijs. Dat betekent ook verdere uitwerking van de aandacht voor literaire expressie en voor het cultureel erfgoed en voor de relatie tussen kunstuitingen en het dagelijks bestaan in al zijn culturele diversiteit.

In de onderbouw van het voortgezet onderwijs ontleent het leergebied zijn inhoud in de eerste plaats aan de kunstzinnige disciplines: muziek, dans, drama en de beeldende vakken handenarbeid, tekenen, textiele werkvormen en audiovisuele vorming.

De leerlingen ontwikkelen vaardigheden in het gebruik van verschillende technieken. Ze leren de mogelijkheden van de verschillende kunstzinnige disciplines gebruiken. Er worden verschillende functies verkend: uitdrukken van eigen gevoelens en ervaringen, vorm geven aan verbeelding en leren communiceren door middel van beeld, geluid en (lichaams)taal. De leerlingen leren hun kunstzinnig werk op een toegankelijke wijze aan anderen te presenteren en over het ontwerpproces te communiceren. Daarbij en bij het gebruik van bronnen wordt de computer als hulp- en communicatiemiddel gebruikt. Behalve zelf vormgeven is kennismaken met de kunstzinnige en culturele uitingen van anderen van belang. Dat geldt voor het werk van medeleerlingen, maar ook voor dat van professionele kunstenaars. Leerlingen leren op exemplarische wijze kunst te begrijpen en te waarderen. Tot het leergebied hoort daarom ook een in het programma ingebedde kennismaking met verschillende kunstuitingen door bezoeken aan tentoonstellingen en uitvoeringen. Doel is dat alle leerlingen met verschillende soorten professionele uitingen in elk geval kennismaken. Door de bezoeken op school voor te bereiden en de ervaringen te verwerken, worden ze in het perspectief van de doelen van het leergebied geplaatst.

Ervaringen met het eigen werk en het werk van anderen kunnen in een kunstdossier worden vastgelegd met behulp van schriftelijke, visuele of auditieve middelen.

In het feitelijke onderwijsaanbod aan leerlingen kan de leerinhoud van het leergebied op verschillende manieren worden geordend: in één samenhangend leergebied, in afzonderlijke vakken, als onderdeel van projecten of in mengvormen daarvan. In alle varianten is een brede oriëntatie op kunst en cultuur het doel. Behalve met de vak- en leergebieden Nederlands, Engels en Mens en maatschappij zijn daarin ook relaties te leggen met elementen uit wiskunde en Mens en natuur.

Kerndoelen

- 48 De leerling leert door het gebruik van elementaire vaardigheden de zeggingskracht van verschillende kunstzinnige disciplines te onderzoeken en toe te passen om eigen gevoelens uit te drukken, ervaringen vast te leggen, verbeelding vorm te geven en communicatie te bewerkstelligen.
- 49 De leerling leert eigen kunstzinnig werk, alleen of als deelnemer in een groep, aan derden te presenteren.
- 50 De leerling leert op basis van enige achtergrondkennis te kijken naar beeldende kunst, te luisteren naar muziek en te kijken en luisteren naar theater-, dans- en filmvoorstellingen.
- 51 De leerling leert met behulp van visuele of auditieve middelen verslag te doen van deelname aan kunstzinnige activiteiten, als toeschouwer en als deelnemer.
- 52 De leerling leert mondeling of schriftelijk te reflecteren op eigen werk en werk van anderen, waaronder dat van kunstenaars.